

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΡΥΘΜΙΣΗ ΟΦΕΙΛΩΝ
ΥΠΕΡΧΡΕΩΜΕΝΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΩΝ

ΦΕΙΛΑ ΑΝΤΩΝΙΑ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΜΑΝΙΑΤΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2019

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει το θέμα «Ρύθμιση Οφειλών Υπερχρεωμένων Φυσικών Προσώπων». Ειδικότερα, επιχειρείται να αποτυπωθεί το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο που ίσχυσε μετά το 2010, αναφορικά με την προστασία των δανειοληπτών. Σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει σε πρώτο στάδιο την εξέλιξη της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, τις επιρροές από την διεθνή οικονομική κρίση, καθώς και τα δομικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Επίσης, παρουσιάζεται η εξέλιξη των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ελλάδα κατά την διάρκεια της κρίσης.

Στη συνέχεια, αναλύονται οι λόγοι εισαγωγής και οι στόχοι που τέθηκαν από τον Ν. 3869/2010, οι επιρροές από το δίκαιο άλλων χωρών, όπως επίσης και τα πρόσωπα που υπάγονται, αλλά και το πλαίσιο αναμόρφωσης του Ν. 3869/2010 δυνάμει του Ν. 4336/2015. Ακολούθως, αναλύεται η έννοια της προστασίας της πρώτης κατοικίας, όπου παρουσιάζεται η διατύπωση του αιτήματος εξαίρεσης, το αντικείμενο της εξαίρεσης, καθώς και οι προϋποθέσεις που τίθενται για την εξαίρεση. Τέλος, στο τελευταίο κεφάλαιο επιχειρείται μια εμπειρική διεύρυνση της εφαρμογής του νόμου, καθώς και των δυσκολιών που αντιμετωπίστηκαν κατά την διάρκεια της εφαρμογής του, όπως αυτές αποτυπώθηκαν σε επίπεδο της νομολογίας.

Λέξεις Κλειδιά: *Οικονομική κρίση, μη εξυπηρετούμενα δάνεια, Ν. 3869/2010, προστασία κατοικία*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	1
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	4
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Οικονομική κρίση.....	9
1.1 Η κατάσταση στην ελληνική οικονομία 2000-2007.....	9
1.2 Η διεθνής οικονομική κρίση του 2008.....	10
1.3 Το πρώτο μνημόνιο	12
1.4 Το δεύτερο μνημόνιο	13
1.5 Το τρίτο μνημόνιο	14
1.6 Δανεισμός και μη εξυπηρετούμενα δάνεια	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο Ν. 3869/2010	19
2.1 Γενικά	19
2.2 Λόγοι εισαγωγής-στόχοι του νόμου	19
2.3 Επιρροές από το δίκαιο άλλων χωρών	22
2.4 Υπαγόμενα πρόσωπα.....	24
2.5 Αναμόρφωση του Ν. 3869/2010 δυνάμει του Ν. 4336/2015.....	31
2.6 Αναμόρφωση του Ν. 3869/2010 δυνάμει του Ν. 4549/2018 και του Ν. 4605/2019.....	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Προστασία κατοικίας	44
3.1 Διατύπωση αιτήματος εξαίρεσης.....	44
3.2 Αντικείμενο εξαίρεσης	45
3.3 Προϋποθέσεις εξαίρεσης.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Νομολογία-Παραδείγματα	53
4.1 Εισαγωγή.....	53
4.2 Απόφαση 456/2019 - Ειρηνοδικείο Αθηνών - Ρύθμιση οφειλών, προστασία πρώτης κατοικίας.....	54
4.3 Απόφαση 1136/2012 - Ειρηνοδικείο Αθηνών - Διαγραφή χρεών	56
4.4 Απόφαση 112/2017 - Ειρηνοδικείο Καλλιθέας-Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων - Αίτηση υπαγωγής σε ρύθμιση - Αδυναμία πληρωμών - Καλόπιστος οφειλέτης - Μηνιαίες καταβολές - Εξαίρεση κύριας κατοικίας	57
4.5 Απόφαση 771/2016 - Ειρηνοδικείο Αθηνών - Υπερχρεωμένα νοικοκυριά-Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων - Χρέη προς ασφαλιστικούς φορείς- Εξαίρεση ΟΑΕΕ - Αντισυνταγματικότητα ρύθμισης	59

4.6 Απόφαση 69/2013 – Ειρ. Καλαμάτας - Υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα - Μηνιαίες καταβολές-Εξαίρεση οικοπέδου όπου πρόκειται να αναγερθεί η κύρια κατοικία αιτούντος.....	62
4.7 Απόφαση 927/2018 – Ειρ. Βόλου - Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων - Ορισμός μηδενικών καταβολών	65
4.8 Απόφαση 137/2017 - Ειρ. Μαραθώνος - Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων.....	66
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	70
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	72

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Εξέλιξη του δείκτη δανείων τα οποία βρίσκονται σε καθυστέρηση.....	16
Διάγραμμα 2: Δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ε.Ε. (%).....	17

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ολοκληρώνοντας την παρούσα Πτυχιακή Εργασία θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλλαν στην επιτυχή περάτωση των σπουδών μου. Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή για την επιλογή του θέματος καθώς και για την επίβλεψη και βοήθεια καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας μου. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής, καθώς και τους διδάσκοντες του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Πατρών για τις γνώσεις που μου προσφέραν όλα αυτά τα χρόνια. Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στην οικογένεια μου που με στήριξε ηθικά και οικονομικά σε όλα τα βήματα των σπουδών μου μέχρι σήμερα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εδώ και μία δεκαετία σχεδόν, η Ελλάδα βρέθηκε αντιμέτωπη με πρωτοφανή οικονομική κρίση, με αποτέλεσμα το ΑΕΠ της να περιοριστεί σε μεγάλο βαθμό και να βρίσκεται πλέον στάσιμο κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών περίπου στα 180 δις ευρώ και μάλιστα με αναιμικές προοπτικές ανάπτυξης, παρά το γεγονός ότι ολοκληρώθηκαν τα τρία προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής (Ξαφά , 2017). Η έντονη κρίση, πέρα από την επίδραση που είχε στην δημοσιονομική πολιτική της χώρας και στις κοινωνικές παροχές, έπληξε σε πολύ μεγάλο βαθμό το εισόδημα των νοικοκυριών, καθώς πολλά νοικοκυριά αύξησαν τον αριθμό των άνεργων μελών τους, στο πλαίσιο των ευρύτερων αλλαγών που συνέβησαν στην αγορά εργασίας, αλλά και ως αποτέλεσμα της μείωσης της κατανάλωσης αγαθών και υπηρεσιών. Παράλληλα, κατά την περίοδο πριν από την οικονομική κρίση, εξαιτίας της ανάπτυξης της πιστωτικής πολιτικής των τραπεζών, όλο και μεγαλύτερος αριθμός ατόμων λάμβανε στεγαστικό δάνειο, προκειμένου να καλύψει τις στεγαστικές του ανάγκες, αλλά και μερικές φορές ακόμα και να προβεί στην αγορά εξοχικής κατοικίας. Επιπλέον, οι τράπεζες παρείχαν με σχετική ευκολία και άλλα πιστωτικά προϊόντα, όπως είναι οι πιστωτικές κάρτες, ή τα καταναλωτικά δάνεια, με αποτέλεσμα να συσσωρεύεται μεγάλος αριθμός χρεών ανά νοικοκυριό (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

Ωστόσο, κατά την περίοδο της κρίσης, με τη μείωση των μισθών, τις απολύσεις προσωπικού, τον περιορισμό των εισοδημάτων, αλλά και την αύξηση της φορολογίας, πολλά από τα νοικοκυριά αυτά που είχαν δανειστεί μεγάλα, ή και μικρότερα ποσά, βρέθηκαν σε αδυναμία αποπληρωμής των υποχρεώσεών τους, με αποτέλεσμα τα δάνειά τους να χαρακτηριστούν ως «κόκκινα». Στο πλαίσιο αυτό, προκειμένου να μην προχωρήσουν οι τράπεζες σε άμεσες κατασχέσεις των ακινήτων των δανειοληπτών που δεν ήταν σε θέση να πληρώσουν ή να ρυθμίσουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις, ψηφίστηκε ο Ν. 3869/2010, έτσι ώστε να μπορούν δικαστικά, όσοι δεν καταφέρουν να κάνουν ρύθμιση με τα πιστωτικά ιδρύματα να έρθουν σε μια συμφωνία με τις τράπεζες για τον τρόπο αποπληρωμής των υποχρεώσεών τους, χωρίς παράλληλα να κινδυνεύει η πρώτη κατοικία τους στην οποία διαμένουν, θέτοντας ορισμένες προϋποθέσεις, όπως

για παράδειγμα είναι τη μη ύπαρξη δόλου στις ενέργειες που προβαίνει ο δανειολήπτης (Γαλανοπούλου-Μητροπούλου , 2014).

Η εφαρμογή του νόμου κατέστη επιτυχής, καθώς μεγάλος αριθμός των εν δυνάμει δικαιούχων υπέβαλε αιτήσεις ένταξης και κατάφερε εν τέλει να ρυθμίσει τα δάνειά του και να σώσει την κύρια κατοικία του, στην οποία διέμενε. Παράλληλα και οι τράπεζες κατάφεραν να λάβουν ορισμένα από τα χρήματα τα οποία μέχρι πριν την ένταξη των δανειοληπτών στις διατάξεις του νόμου, είχαν καταστεί μη εισπράξιμα, δημιουργώντας ζημιές για τον οργανισμό (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

Η παρούσα Πτυχιακή Εργασία διαρθρώνεται σε τέσσερα κεφάλαια. Ειδικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο εξετάζεται η οικονομική κρίση και συγκεκριμένα πως αυτή δημιουργήθηκε και εξελίχθηκε κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Πιο συγκεκριμένα, αποτυπώνεται η κατάσταση που επικράτησε στην ελληνική οικονομία κατά την διάρκεια της περιόδου 2000-2007, όπου ουσιαστικά η χώρα βρισκόταν σε ισχυρή αναπτυξιακή τροχιά, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται τα γεγονότα που αφορούν στη διεθνή οικονομική κρίση του 2008. Περαιτέρω, γίνεται πλήρης ανάλυση των τριών δανειακών συμβάσεων που σύναψε η Ελλάδα με τους πιστωτές της, που είναι γνωστές ως Μνημόνιο Ι, το 2010, Μνημόνιο ΙΙ, το 2012 και Μνημόνιο ΙΙΙ, το 2015. Τέλος, εξετάζεται αναλυτικά ο δανεισμός που αναπτύχθηκε προ κρίσης καθώς και η έννοια και το μέγεθος των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Περαιτέρω, στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας αναλύεται ο Ν. 3869/2010, όπου αρχικά αναφέρονται οι λόγοι εισαγωγής του νόμου, καθώς επίσης και οι στόχοι που καλείται να εκπληρώσει. Επιπλέον, αναφέρονται επιρροές που υπάρχουν από το δίκαιο άλλων χωρών, ενώ στη συνέχεια, εξετάζονται εκτενώς οι κατηγορίες ατόμων που μπορούν να υπαχθούν στον εν λόγω νόμο. Μελετάται επίσης η αναμόρφωση του Ν. 3869/2010 δυνάμει του Ν. 4336/2015. Τέλος μελετάται η αναμόρφωση του Ν. 3869/2010 δυνάμει του Ν. 4549/2018 και του Ν. 4605/2019. Όσον αφορά το τρίτο κεφάλαιο της εργασίας, αυτό πραγματεύεται το ζήτημα της προστασίας κατοικίας, όπου παρουσιάζεται η διατύπωση του αιτήματος εξαίρεσης, το αντικείμενο της εξαίρεσης, όπως επίσης και οι προϋποθέσεις για την εξαίρεση της προστασίας κατοικίας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται παραδείγματα που προέρχονται από την νομολογία και αφορούν στη ρύθμιση οφειλών φυσικών προσώπων καθώς και την προστασία της πρώτης κατοικίας. Μέσα από πληθώρα παραδειγμάτων, επιχειρείται να αναδειχθούν, διαφορετικές περιπτώσεις ρυθμίσεων οφειλών και ο τρόπος με τον οποίο τις χειρίστηκε ο νομοθέτης, δηλαδή με ποιο σκεπτικό και στηριζόμενος σε ποιες διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας.

Σχετικά με τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται, πρόκειται για βιβλιογραφική αναζήτηση σε επιστημονικά συγγράμματα που πραγματεύονται το εν λόγω ζήτημα, όπως επίσης και σε πληροφορίες από το διαδίκτυο. Ακόμη, εξετάζεται η σχετική νομοθεσία, οι διατάξεις και οι τροποποιήσεις αυτής. Όσον αφορά την νομολογία και τα επιμέρους παραδείγματα που παρατίθενται, έχουν προέλθει από ιστοσελίδες του διαδικτύου και έχει επιχειρηθεί σχολιασμός και σύνδεσή αυτών με το θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο εξετάζεται στο προηγούμενο σκέλος της εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Οικονομική κρίση

1.1 Η κατάσταση στην ελληνική οικονομία 2000-2007

Ήδη μετά το 1995 η ελληνική οικονομία επιχείρησε με μεγάλες καθυστερήσεις να επιτύχει τα ονομαστικά κριτήρια σύγκλισης που είχαν τεθεί στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, ωστόσο αυτό που επικρατούσε σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν το ανταγωνιστικό μειονέκτημα και η υπερτιμημένη δραχμή (Κότιος, 2011).

Η προσπάθεια επίτευξης των στόχων που είχαν τεθεί για την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ, είχε ως αποτέλεσμα να υπάρξουν θετικές επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία, καθώς μειώθηκε σημαντικά ο πληθωρισμός, μειώθηκαν τα επιτόκια δανεισμού, ενώ δημιουργήθηκαν θετικές συνθήκες για τη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι την ίδια περίοδο η παγκόσμια οικονομία γνώριζε δυναμική ανάπτυξη. Ωστόσο, η Ελλάδα, δεν φαίνεται να αξιοποίησε σε μεγάλο βαθμό τη θετική συγκυρία που διαμορφώθηκε εξαιτίας των χαμηλών επιτοκίων με τα οποία δανειζόταν το ελληνικό δημόσιο, αλλά ούτε και τη μείωση του λόγου χρέος/ΑΕΠ. Αυτό αποδεικνύεται άλλωστε από την αύξηση των δαπανών την περίοδο που ακολούθησε την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ, καθώς η δημοσιονομική πολιτική άρχισε να χαλαρώνει (Παπαδογιάννης, 2015).

Τα χαμηλά επιτόκια που επικράτησαν μετά την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ, καθώς και η μεγάλη αισιοδοξία που είχε επικρατήσει, είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθεί κατακόρυφα η εγχώρια ζήτηση, που συνοδεύτηκε από την αύξηση των εισαγωγών. Επίσης, σημαντική εισροή αποτέλεσαν για τη χώρα τα έσοδα από τα διαρθρωτικά κεφάλαια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία σε συνδυασμό με την αύξηση της εγχώριας ζήτησης που αναφέρθηκε προηγουμένως οδήγησαν στην επίτευξη πρωτόγνωρων ρυθμών ανάπτυξης για την ελληνική οικονομία. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, όμως, ότι η ανάπτυξη αυτή ήταν εύθραυστη καθώς στηρίχθηκε στην εγχώρια ζήτηση (Acemoglu, 2009).

Εξαιτίας της εγχώριας ζήτησης διαπιστώθηκε άνοδος των τιμών, η οποία ήταν ιδιαίτερα σημαντική στον τομέα των ακινήτων. Όμως, η άνοδος αυτή αποτέλεσε σημαντικό πλήγμα για την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας και έτσι υπήρξε αύξηση του εμπορικού ελλείμματος. Ταυτόχρονα, διαπιστώνεται αύξηση του μισθολογικού κόστους του δημοσίου που είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί το μοναδιαίο εργατικό κόστος παραγωγής στο σύνολο της ελληνικής οικονομίας (Τσακλόγλου , et al., 2017).

Επιπρόσθετα, χαρακτηριστικά της περιόδου αυτής ήταν η αύξηση του μεγέθους του κράτους μέσω διορισμών, όπως και η εκτόξευση της συνταξιοδοτικής δαπάνης, που συνοδεύτηκαν από σημαντικά μεγάλη αδυναμία του κράτους να εισπράξει τα φορολογικά έσοδα, κυρίως λόγω της εκτεταμένης φοροδιαφυγής. Τα δημοσιονομικά ελλείμματα που δημιουργούνταν συνέχεια, είχαν ως αποτέλεσμα να διογκώνεται το δημόσιο χρέος, παρά την ισχυρή ανάπτυξη της οικονομίας (Christodoulakis , 2015).

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι εξαιτίας του φθηνού δανεισμού που επικράτησε μετά το 2002, καθώς και λόγω των ανισορροπιών στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, ουσιαστικά τροποποιήθηκε η σύνθεση του ελληνικού δημοσίου χρέους, καθώς πλέον οι ξένες τράπεζες και οι ξένοι θεσμικοί επενδυτές έχουν στη κατοχή τους το μεγαλύτερο τμήμα του χρέους. Οι συνθήκες αυτές είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθεί το εξωτερικό χρέος της χώρας, γεγονός που δεν υπήρξε μόνο στην Ελλάδα αλλά και στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Περιφέρειας. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, εν αντιθέσει με τις περιφερειακές χώρες της Ε.Ε. που εμφάνιζαν υψηλά ελλείμματα, οι χώρες της βόρειας Ευρώπης εμφάνιζαν αξιόλογα πλεονάσματα. Ουσιαστικά, το γεγονός αυτό σχετίζεται με την μεγάλη διαφορά ανταγωνιστικότητας που επικρατεί μεταξύ Βορρά και Νότου (Herrmann & Kritikos , 2013).

1.2 Η διεθνής οικονομική κρίση του 2008

Το 2008 συνέβη η κατάρρευση της αγοράς ακινήτων στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής που ξεκίνησε ουσιαστικά με τη χρεοκοπία της Lehman Brothers, παρόλο που υπήρχαν ορισμένες ενδείξεις ότι κάτι δεν πήγαινε καλά. Αποτέλεσμα της χρεοκοπίας

ήταν η μείωση των τιμών στα περιουσιακά στοιχεία, ενώ παράλληλα διαπιστώθηκε δραματική αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η κρίση γρήγορα εξαπλώθηκε σε παγκόσμιο επίπεδο προκαλώντας αναταραχή στις αναπτυγμένες οικονομίες και έτσι διαπιστώθηκε πτώση της εγχώριας ζήτησης, μείωση της παραγωγής και συνεπώς και περιορισμός του ΑΕΠ σε πολλές χώρες.

Προκειμένου να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν την κρίση πολλές χώρες, όπως έγινε και με τις χώρες της Ευρωζώνης, προχώρησαν στην εφαρμογή προγραμμάτων δημοσιονομικής επέκτασης σε πρώτο στάδιο, ενώ στη συνέχεια εφάρμοσαν προγράμματα νομισματικής χαλάρωσης. Ωστόσο, η δημοσιονομική επέκταση είχε ως αποτέλεσμα να επέλθει περαιτέρω επιδείνωση των δημοσιονομικών δεικτών, με βασικότερο από αυτούς να είναι ο λόγος δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014).

Την ίδια περίοδο με την εκδήλωση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, το οικονομικό κλίμα στην Ελλάδα χειροτέρευε δραματικά, καθώς η οικονομία παρουσίαζε αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης, τόσο για το 2008, όσο και για το 2009, όπου διαπιστώθηκε και πολύ μεγάλη ύφεση για αναπτυγμένη χώρα. Έτσι το 2008 το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών έφθασε στις 14 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ την επόμενη χρονιά το χρέος της Ελλάδας είχε φθάσει ήδη το 127% του ΑΕΠ. Επιπλέον, μεταξύ του 2005 και του 2008 διαπιστώνουμε ότι το μέσο επιτόκιο δανεισμού του Δημοσίου παρουσίασε αύξηση και έτσι από το 3,25% που βρισκόταν το 2005, έφθασε στο 4,7% το 2008 (Καζάκος, et al., 2016).

Η Ελληνική Κυβέρνηση, στις αρχές του 2010, εμφάνιζε δυσκολίες να δανειστεί με επιτόκια λογικά από τις αγορές προκειμένου να μπορέσει να αναχρηματοδοτήσει το δημόσιο χρέος της. Έτσι, υπήρχε ο κίνδυνος το δημόσιο να κηρύξει στάση πληρωμών. Παράλληλα, προκειμένου να μπορέσει η Κυβέρνηση της περιόδου εκείνης να αντιστρέψει το αρνητικό κλίμα που είχε δημιουργηθεί και να ανακτήσει την αξιοπιστία των διεθνών αγορών, προχώρησε στη λήψη ορισμένων μέτρων μείωσης των δαπανών (Ξαφά, 2014).

1.3 Το πρώτο μνημόνιο

Εξαιτίας της αδυναμίας δανεισμού που διαπιστώθηκε για την Ελληνική Κυβέρνηση στις αρχές του 2010, ζητήθηκε η βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προκειμένου να μπορέσουν να καλύψουν τις δανειακές ανάγκες της χώρας. Προκειμένου να προχωρήσει το πρόγραμμα χρηματοδότησης για την Ελλάδα, η χώρα κλήθηκε να λάβει μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής (Καζάκος , 2010).

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι πριν γίνει η σύναψη της συμφωνίας με την Ελλάδα, τον Μάιο του 2010 μεταξύ της Ελλάδας και των δανειστών, στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπήρχε σκεπτικισμός αναφορικά με την δυνατότητα δανειοδότησης κάποιου μέλους, ο οποίος σχετιζόταν με τη «ρήτρα περί μη διάθεσης» του άρθρου 125 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, στη συνέχεια εξαιτίας του φόβου για την εξέλιξη της κρίσης και τη διάδοσή της εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο προβληματισμός αυτός παρακάμφθηκε (Ιωάννου , 2015).

Το δάνειο που έλαβε η Ελλάδα με τη σύναψη του πρώτου μνημονίου, ανέρχονταν σε 110 δις ευρώ, εκ των οποίων τα 80 δις ευρώ προέρχονταν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα 30 δις ευρώ προέρχονταν από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Όσον αφορά στο επιτόκιο δανεισμού αυτό κυμαινόταν στο 5%, ενώ η αρχική συμφωνία προέβλεπε ότι η Ελλάδα θα ξεκινήσει την αποπληρωμή του χρέους ύστερα από τρία χρόνια και κατόπιν εντός της επόμενης διετίας θα προέβαινε σε εξόφληση, σε οκτώ ισόποσες δόσεις (Kazakos , 2011).

Παράλληλα με τη χρηματοδότηση προς την Ελλάδα, το πρόγραμμα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου προέβλεπε ότι το πρωτογενές ισοζύγιο θα γινόταν εκ νέου πλεονασματικό το έτος 2013, παρουσιάζοντας σταδιακά αύξηση που θα έφτανε και το 6% του ΑΕΠ για το έτος 2015, ενώ το συνολικό ισοζύγιο θα παρέμενε ελλειμματικό. Επιπρόσθετα, στόχος του προγράμματος ήταν να επιτευχθεί εσωτερική υποτίμηση, ουσιαστικά δηλαδή μείωση των μισθών και των τιμών, έτσι ώστε να μπορέσει να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα εντός της Ευρωζώνης. Ωστόσο, ο συνδυασμός των ελλειμμάτων και της εσωτερικής υποτίμησης, είχαν ως αποτέλεσμα να αυξηθεί το χρέος και έτσι από 115% του ΑΕΠ το 2009, έφθασε στο 150% του ΑΕΠ το

2013, ενώ για το 2020 προβλεπόταν το χρέος να φθάσει το 120% του ΑΕΠ σύμφωνα με το πρώτο μνημόνιο (IMF, 2010).

Επιπρόσθετα, το πρόγραμμα περιλάμβανε μια σειρά από μεταρρυθμίσεις που αφορούσαν στο ασφαλιστικό, το άνοιγμα των κλειστών επαγγελματιών, την κατάργηση των στρεβλώσεων στις αγορές εμπορίου, την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας, καθώς επίσης και την καθιέρωση ενός αποτελεσματικού μηχανισμού ελέγχου των δαπανών. Ωστόσο, οι μεταρρυθμίσεις αυτές δεν μπόρεσαν να πραγματοποιηθούν ή τουλάχιστον δεν πραγματοποιήθηκαν, όπως αυτές είχαν σχεδιαστεί, καθώς υπήρξαν έντονες αντιδράσεις από οργανωμένες ομάδες συμφερόντων (Ξαφά , 2017).

1.4 Το δεύτερο μνημόνιο

Το δεύτερο πρόγραμμα σταθεροποίησης της ελληνικής οικονομίας εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια των ετών 2012-2014 και περιλάμβανε δάνεια που έφθαναν τα 145 δις ευρώ από τον EFSF, καθώς και δάνεια ύψους 20 δις ευρώ που προέρχονταν από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Προκειμένου να εγκριθεί το δεύτερο πρόγραμμα από τους πιστωτές, θα έπρεπε να ολοκληρωθεί πρώτα το PSI, καθώς έτσι ουσιαστικά θα προέκυπτε μείωση των χρηματοδοτικών αναγκών. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι οι στόχοι που τέθηκαν από το δεύτερο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, ήταν οι ίδιοι με το πρώτο πρόγραμμα, καθώς πολλοί εξ αυτών δεν εφαρμόστηκαν, όπως όριζαν τα αρχικά χρονοδιαγράμματα και έτσι παρέμειναν ως εκκρεμότητες. Έτσι προβλεπόταν η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και η επιστροφή σε ρυθμούς ανάπτυξης, η βελτίωση των δημοσίων οικονομικών, ώστε να καταστούν βιώσιμα, καθώς επίσης και η χρηματοπιστωτική σταθερότητα (Ξαφά , 2017).

Προκειμένου να καταφέρει η ελληνική Κυβέρνηση, ουσιαστικά να ενεργοποιήσει το πρόγραμμα δημοσιονομικής στήριξης, ανέλαβε τις εξής υποχρεώσεις:

- Να προχωρήσει στην υλοποίηση σημαντικών διαρθρωτικών αλλαγών, οι οποίες στόχευαν στην απελευθέρωση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών, έτσι ώστε να υπάρξει μείωση των τιμών, ύστερα από την περικοπή του κατώτατου ημερομισθίου που τέθηκε σε ισχύ το 2012, με

σκοπό την ισορροπία μεταξύ των πραγματικών μισθών και της παραγωγικότητας.

- Να προχωρήσει στην ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, έτσι ώστε αυτές να αποζημιωθούν ως ένα βαθμό από τις ζημιές που υπέστησαν εξαιτίας της εφαρμογής του PSI.
- Να ισοσκελίσει το πρωτογενές πλεόνασμα του 2013 και να καταφέρει να επιτύχει πλεόνασμα για το 2014, ύψους 1,5% του ΑΕΠ, 3% το 2015, 4,5% του ΑΕΠ για το 2016, καθώς επίσης και πλεόνασμα 3,5% μεσοπρόθεσμα (Παλαιολόγος, 2014).

Αξίζει να αναφερθεί ότι κατά τα δύο πρώτα χρόνια εφαρμογής του προγράμματος, η χώρα κατάφερε και πέτυχε σημαντική δημοσιονομική προσαρμογή, καθώς μειώθηκε το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών. Επίσης, ολοκληρώθηκαν ορισμένες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, όπως ήταν η συγχώνευση και η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, καθώς και μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας, ενώ κάποιες άλλες μεταρρυθμίσεις, παρόλο που προχώρησαν δεν μπόρεσαν να ολοκληρωθούν. Ωστόσο, μετά τις ευρωεκλογές του 2014, η Κυβέρνηση επέδειξε μια σημαντική μεταρρυθμιστική κόπωση και έτσι δεν κατάφερε να ολοκληρώσει το πρόγραμμα, καθώς λίγο πριν το τέλος του δεύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής, εξαιτίας της αδυναμίας της να εκλέξει Προέδρο της Δημοκρατίας, οδηγήθηκε σε εκλογές (Παπακωνσταντίνου, 2016).

1.5 Το τρίτο μνημόνιο

Μετά τις εκλογές του Ιανουαρίου του 2015, η νέα Κυβέρνηση που σχηματίστηκε, επιχείρησε να διαπραγματευτεί το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, αφού πρώτα είχε προχωρήσει σε εξαγγελίες παροχών, στο γνωστό «πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης». Ωστόσο, οι διαπραγματεύσεις ήταν ιδιαίτερα δύσκολες, λαμβάνοντας υπόψη το χάσμα που υπήρχε μεταξύ της Κυβέρνησης και των θεσμών. Οι πιστωτές ζητούν η Κυβέρνηση να εφαρμόσει προϋπολογισμούς που ήταν ισοσκελισμένοι, όπως επίσης και διαρθρωτικές αλλαγές που θα μπορέσουν να

συμβάλλουν στην αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της εξωστρέφειας. Από την άλλη, η Κυβέρνηση επιδίωκε να επέλθει μια αύξηση της ζήτησης, μέσω της αύξησης μισθών και συντάξεων, ενώ παράλληλα θα πάγωναν οι ιδιωτικοποιήσεις και θα υπήρχε ανάκληση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που είχαν ήδη σχεδιαστεί.

Ωστόσο, παρά τις εκτιμήσεις της ελληνικής Κυβέρνησης, οι πιστωτές δεν φάνηκε να υποχωρούν και έτσι η διαπραγμάτευση οδηγήθηκε σε αδιέξοδο με αποτέλεσμα τον Ιούνιο του 2015, να κλείσουν οι τράπεζες προκειμένου να αποφευχθεί η κατάρρευση της οικονομίας, ενώ ανακοινώθηκε την ίδια μέρα δημοψήφισμα, προκειμένου ο λαός να αποφασίσει για την έκβαση της επικείμενης συμφωνίας. Αποτέλεσμα όλων αυτών των ενεργειών ήταν η σημαντική επιδείνωση της οικονομίας, η οποία επέστρεψε στην ύφεση, ενώ επιδεινώθηκε σημαντικά και η δυναμική του χρέους (Ξαφά , 2017).

Το τρίτο μνημόνιο που κλήθηκε να συμφωνήσει η Ελλάδα, περιλάμβανε χρηματοδότηση ύψους 86 δις ευρώ, έναντι της προληπτικής γραμμής στήριξης που ήταν μόλις 11 δις ευρώ και συζητούνταν έως και τον Νοέμβριο του 2014. Ακολούθησαν εκλογές, με την αποχή να φθάνει σε σημείο ρεκόρ, ενώ η κυβέρνηση παρόλο που συνέχιζε την ίδια ρητορική κλήθηκε να εφαρμόσει το τρίτο μνημόνιο. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι εξαιτίας της τρίτης ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών, χάθηκαν ουσιαστικά τα χρήματα του ελληνικού δημοσίου που είχαν τοποθετηθεί στις προηγούμενες ανακεφαλαιοποιήσεις (Παπακωνσταντίνου , 2016).

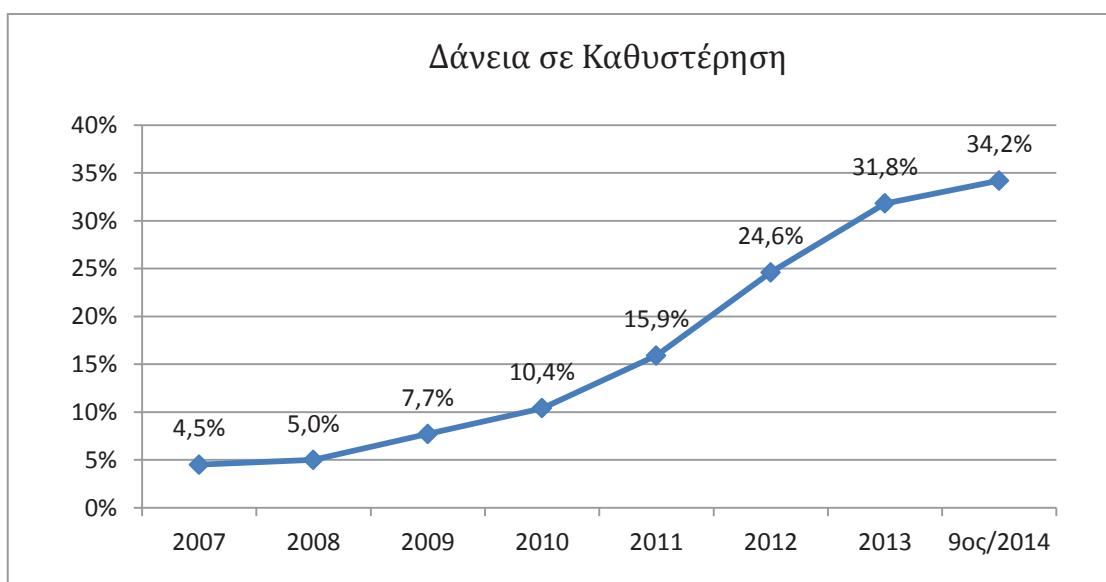
1.6 Δανεισμός και μη εξυπηρετούμενα δάνεια

Από την απαρχή της οικονομικής κρίσης, πριν από περίπου μια δεκαετία έως και σήμερα, ο πιστωτικός κίνδυνος, σε συνδυασμό με τη διαρκώς επιδεινούμενη κατάσταση που επικρατεί στα δανειακά χαρτοφυλάκια των ελληνικών τραπεζών, συνιστούν τους κυριότερους λόγους αστάθειας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, αλλά και της ελλιπούς χρηματοδότησης της πραγματικής οικονομίας. Όπως ήδη έχει αναφερθεί και προηγουμένως, η διάχυση της κρίσης σε όλους τους τομείς της οικονομίας, είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί η ανεργία, να μειωθεί δραματικά η

απασχόληση, καθώς και να επικρατήσουν πολιτικές μείωσης του μισθολογικού κόστους, όπου ουσιαστικά έγιναν περικοπές σε μισθούς και συντάξεις. Παράλληλα, από όταν η χώρα εισήλθε στο πρώτο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, αυξήθηκαν σημαντικά οι φορολογικές υποχρεώσεις των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα να περιοριστεί σημαντικά και το διαθέσιμο εισόδημα, ενώ πολλά νοικοκυριά, παρουσίασαν αδυναμία εξυπηρέτησης και γενικότερα αποπληρωμής των δανειακών τους υποχρεώσεων. (Σημίτης , 2012)

Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που παραθέτει η Τράπεζα της Ελλάδος το 2016, η μεγαλύτερη πρόκληση με την οποία έρχεται αντιμέτωπο το ελληνικό τραπεζικό σύστημα αφορά στην ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 2007, πριν από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, ο λόγος των δανείων που βρίσκονταν σε καθυστέρηση προς τον συνολικό αριθμό των δανείων, παρουσίασε ιστορικό χαμηλό, λαμβάνοντας την τιμή μόλις 4,5%. Ωστόσο, μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης διαπιστώθηκε μια διαρκής επιδείνωση του λόγου αυτού, ο οποίος ξεπέρασε το 30% για το έτος 2014. Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η εξέλιξη του δείκτη δανείων που βρίσκονται σε καθυστέρηση, κατά την διάρκεια των ετών 2007-2014.

Διάγραμμα 1: Εξέλιξη του δείκτη δανείων τα οποία βρίσκονται σε καθυστέρηση¹

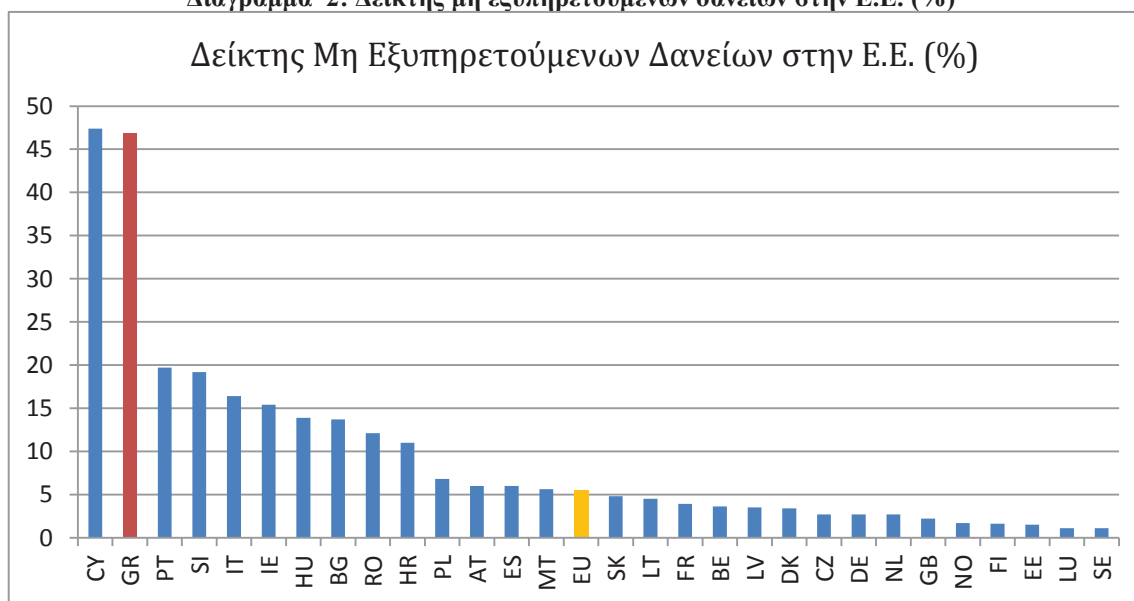
¹ Τράπεζα της Ελλάδος , 2016. *Επισκοπήση του Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος*. Αθήνα : Τράπεζα της Ελλάδος .

Από το διάγραμμα 1, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι, μετά το 2009 ο δείκτης των δανείων που βρίσκονταν σε καθυστέρηση άρχισε να παρουσιάζει σημαντική αύξηση, η οποία χρόνο με το χρόνο αυξανόταν ακόμα περισσότερο. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι το 2010, έτος όπου η χώρα ξεκίνησε να εφαρμόζει το πρώτο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, ο δείκτης των μη εξυπηρετούμενων δανείων βρίσκονταν στο 10% περίπου, ενώ τον Σεπτέμβριο του 2014, ο δείκτης αυτός βρισκόταν σχεδόν 3.5 φορές πάνω, προσεγγίζοντας το 35%.

Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να επιχειρηθεί μια σύγκριση του δείκτη που αφορά τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στην Ελλάδα, σε σχέση με αντίστοιχους δείκτες σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Λαμβάνοντας υπόψη την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Αρχή (EBA), ο δείκτης των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ελλάδα προσεγγίζει το 47% και είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος ύστερα από την Κύπρο που ο αντίστοιχος δείκτης προσεγγίζει το 47,5%. Ωστόσο, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο ευρωπαϊκός μέσος όρος των μη εξυπηρετούμενων δανείων κυμαίνεται στα επίπεδα του 5,5% (European Central Bank-Eurosystem , 2016).

Στο διάγραμμα 2, παρατίθενται στοιχεία που αφορούν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έως και τον Ιούνιο του 2016.

Διάγραμμα 2: Δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Ε.Ε. (%)²

² European Central Bank-Eurosystem , 2016. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας, αναφορικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, που αφορούν στην περίοδο έως και τον Δεκέμβριο του 2017, το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων παρουσίασε μια μείωση που προσέγγισε το 5%, σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2017, ενώ ήταν μειωμένο κατά περίπου 10% σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2016. Ωστόσο, η μείωση αυτή προήλθε κυρίως από τις διαγραφές των μη εξυπηρετούμενων δανείων που άγγιξαν τα 2 δις ευρώ, καθώς και από τις πωλήσεις μη εξυπηρετούμενων δανείων, που ήταν ύψους 1,8 δις ευρώ. Σε ετήσια βάση, για το 2017, οι συνολικές διαγραφές και πωλήσεις των μη εξυπηρετούμενων δανείων έφθασαν τα 6,5 δις ευρώ και 3,6 δις ευρώ αντίστοιχα.

Όμως, παρά τις διαγραφές και τις πωλήσεις που επιχειρούνται κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα, ο δείκτης των μη εξυπηρετούμενων στεγαστικών δανείων τον Δεκέμβριο του 2017, έφθανε το 43,4%, ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων καταναλωτικών δανείων το 49,3%, ενώ ο δείκτης των μη εξυπηρετούμενων επιχειρηματικών δανείων προσέγγισε το 41,8%. (Τράπεζα της Ελλάδος - Ευρωσύστημα, 2018)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο Ν. 3869/2010

2.1 Γενικά

Ο Ν. 3869/2010 που αφορά στα υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα, είχε ως στόχο να αντιμετωπίσει το πρόβλημα που προέκυψε εξαιτίας της υπερχρέωσης των φυσικών προσώπων στην Ελλάδα, ιδίως κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, όπου η χώρα έρχεται αντιμέτωπη με μια πρωτόγνωρη οικονομική κρίση. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι έγιναν τροποποιήσεις στον εν λόγω νόμο, με τον Ν. 3996/2011, με τον Ν. 4019/2011 καθώς και με τον Ν. 4161/2013. Ουσιαστικά, ο νόμος αυτός θεσπίστηκε για να κάνει κάτι αντίστοιχο με τον πτωχευτικό κώδικα, με τη διαφορά ότι εφαρμόζεται σε φυσικά πρόσωπα και όχι σε νομικά πρόσωπα και επιχειρήσεις (Περάκης, 2012).

Η θέσπιση του συγκεκριμένου νόμου ήταν μια επιβεβλημένη και φυσιολογική εξέλιξη, λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση στην οποία είχαν περιέλθει, τόσο οι δανειολήπτες, όσο και οι ίδιες οι τράπεζες, λόγω της συσσώρευσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Παρά το γεγονός ότι ο δανεισμός και η χρώση των νοικοκυριών είναι κάτι σύνηθες, η δανειοδότηση πέρα από κάθε λογική και μέτρο, που έρχεται σε συνδυασμό με την έλλειψη της κατάλληλης συμβουλευτικής υποστήριξης, τείνει να δημιουργήσει ένα οξύ κοινωνικό πρόβλημα τόσο για τους άμεσα εμπλεκόμενους, που είναι οι δανειολήπτες και οι τράπεζες, αλλά και για το σύνολο της οικονομίας και της κοινωνίας, η οποία δυσκολεύεται σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής να το διαχειριστεί. Τα άτομα που δεν έχουν τη δυνατότητα να εξυπηρετήσουν τις υποχρεώσεις τους οδηγούνται σε κοινωνική απομόνωση, ενώ έρχονται αντιμέτωποι με το κίνδυνο απώλειας της προσωπικής τους περιουσίας, που μπορεί να είναι ακόμα και η κατοικία στην οποία μένουν (Βενιέρης & Κατσάς, 2013).

2.2 Λόγοι εισαγωγής-στόχοι του νόμου

Η ονομασία του Ν. 3869/2010 ήταν «Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων και άλλες διατάξεις» και τέθηκε σε ισχύ με το ΦΕΚ/Α/130/3.8.2010. Ο νόμος αυτός, από την εισήγησή του έως και σήμερα έμεινε γνωστός με την ονομασία «Νόμος Κατσέλη», καθώς η κ. Κατσέλη ήταν η εμπνεύστρια και εισηγήτρια του Νόμου, Υπουργός Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Ναυτιλίας στην τότε Κυβέρνηση.

Όμως, πριν εξετάσουμε τις λεπτομέρειες και την ουσία του νόμου, καλό θα ήταν να προσδιορίσουμε την έννοια της υπερχρέωσης. «Ως υπερχρέωση λοιπόν μπορεί να οριστεί η κατάσταση κατά την οποία αφαιρώντας από το διαθέσιμο εισόδημα τις αναγκαίες δαπάνες διαβίωσης, το ποσό του εισοδήματος που απομένει δεν θεωρείται επαρκές, προκειμένου να μπορεί να καλύψει εντός εύλογου χρονικού διαστήματος τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις που έχει ένας οφειλέτης» (Κρητικός, 2016).

Για να φτάσουμε στη διαδικασία της υποχρέωσης, συνέβαλαν μια σειρά από παράγοντες, όπως είναι τα υψηλά επιτόκια που επικράτησαν στα προϊόντα καταναλωτικής πίστης, οι επιθετικές πρακτικές που ακολουθήθηκαν από τις τράπεζες προκειμένου να διαθέσουν νέα δανειακά προϊόντα, καθώς και οι τρόποι προώθησης των δανείων, οι οποίοι εντάθηκαν μετά την είσοδο της χώρας στην Ευρωζώνη το 2002. Ορισμένοι άλλοι λόγοι που μπορεί να οδηγήσουν στην υπερχρέωση είναι οι αστοχίες στον οικονομικό σχεδιασμό του νοικοκυριού, η υπερεκτίμηση των οικονομικών δυνατοτήτων του νοικοκυριού και των φυσικών προσώπων, κάποιο απρόοπτο γεγονός που επηρεάζει καθοριστικά την ζωή των δανειοληπτών, όπως είναι για παράδειγμα η απώλεια ζωής ενός μέλους του νοικοκυριού κτλ. (Σπυράκος, 2008)

Μέσω του Ν. 3869/2010 δόθηκε η δυνατότητα στον δανειολήπτη να απαλλαγεί από ένα μέρος των οφειλών του, γεγονός στο οποίο διαφοροποιείται σημαντικά ο εν λόγω νόμος σε σχέση με τον πτωχευτικό κώδικα όπου δεν υπάρχει η αντίστοιχη δυνατότητα απαλλαγής από την δανειακή υποχρέωση για τον έμπορο. Ωστόσο, θα πρέπει να τονίσουμε ότι προκειμένου να διαφυλαχθούν και τα συμφέροντα των δανειστών ο νομοθέτης θέτει ως πρώτη προτεραιότητα την ρύθμιση των οφειλών, έτσι ώστε να υπάρξει αποπληρωμή, ενώ η διαγραφή θα επέρχεται υπό την προϋπόθεση ότι ο δανειολήπτης δείχνει καλή θέληση, συνεργάζεται και είναι τυπικός απέναντι στις

υποχρεώσεις που του αναλογούν με βάση την ρύθμιση που έχει κάνει (Σταθόπουλος, 2011).

Ουσιαστικά, ο Ν. 3869/2010 διαμορφώθηκε με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε να μπορεί να παρέχει μια ύστατη προστασία στα φυσικά πρόσωπα, τα οποία δεν ασκούν κάποιου είδους εμπορική δραστηριότητα. Ωστόσο, ο νόμος αυτός δεν στόχευε στην πρόληψη, αλλά στον μετριασμό των επιπτώσεων της υπερχρέωσης. (Σιβατανίδης, 2011) Επιπλέον, ο νόμος αυτός λειτουργεί ως κίνητρο για τον οφειλέτη, ο οποίος αντιλαμβάνεται ότι βρίσκεται σε δύσκολη οικονομική θέση και παρουσιάζει αδυναμία αποπληρωμής των υποχρεώσεών του, να ενταχθεί στις διατάξεις του Νόμου 3869/2010, ευελπιστώντας ότι θα σταματήσει η καταβολή κάποιου ποσού ή ακόμη ευελπιστώντας να υπάρξει μερική ή ολική διαγραφή του χρέους. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι εφόσον κάποιος δεν υπαχθεί στις διατάξεις που θέτει ο εν λόγω νόμος, τίθεται αντιμέτωπος με διώξεις που μπορεί να ασκηθούν από τους πιστωτές, ενώ σε περίπτωση μη προστασίας από τον νόμο, τίθενται αντιμέτωποι ακόμα και με τους πλειστηριασμούς, έτσι ώστε να καταφέρουν οι δανειολήπτες να αποκτήσουν είτε ένα μέρος, είτε το σύνολο των οφειλόμενων προς αυτούς (Ψυχομάνης, 2014).

Λαμβάνοντας υπόψη την αιτιολογική έκθεση του νομοσχεδίου, η ψήφιση του Ν. 3869/2010 αποτελεί μια καινοτόμο προσέγγιση καθώς για πρώτη φορά σε παγκόσμιο επίπεδο το κράτος ασκεί παρέμβαση στις συμβάσεις που έχουν θεσπιστεί μεταξύ δύο ιδιωτών και μάλιστα με στόχο να προστατέψει τον δανειολήπτη. Ο νόμος στοχεύει στο να μπορεί ο δανειολήπτης να καταβάλλει σε μηνιαία βάση το ποσό που έχει συμφωνηθεί και το οποίο προσαρμόζεται και στις παρούσες οικονομικές δυνατότητες του δανειολήπτη. Το νομοσχέδιο απευθύνεται κυρίως στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, οι οποίες έχουν βιώσει τις συνέπειες της κρίσης σε πιο έντονο βαθμό, όπως είναι για παράδειγμα οι άνεργοι, οι χαμηλοσυνταξιούχοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι πολύτεκνοι, οι τρίτεκνοι, όπως επίσης και οι έχοντας ιδιαίτερα χαμηλό εισόδημα. Ο νόμος ουσιαστικά, επιδιώκει να προστατέψει τις συγκεκριμένες ομάδες οι οποίες παρόλο που πλήττονται από την οικονομική κρίση, προσπαθούν να παραμείνουν συνεπείς στις δανειακές τους υποχρεώσεις. Ένα ακόμα θετικό στοιχείο για τον δανειολήπτη, είναι ότι υπαγόμενος στις διατάξεις του νόμου αποτρέπεται η είσοδος του

στο σύστημα Τειρεσίας και έτσι αποτρέπεται και η απώλεια της μελλοντικής του πιστοληπτικής ικανότητας (Βουλή των Ελλήνων , 2010).

Ο Ν. 3869/2010 μπορούμε να πούμε ότι σχετίζεται με την έννοια του κοινωνικού κράτους, καθώς το κράτος έρχεται να βοηθήσει τον πολίτη, έτσι ώστε αυτός να μην εγκαταλειφθεί στην τύχη του, χωρίς να έχει προοπτική, ενώ από την άλλη, σίγουρα από μια τέτοια εξέλιξη, δεν αναμένεται να υπάρξει και κάποιο όφελος για τους ίδιους τους δανειστές, καθώς η απώλεια των χρημάτων που δάνεισαν φαίνεται να είναι πιο κοντά. Τέλος, ιδιαίτερα σημαντική είναι η συμβολή των εν λόγω διατάξεων για το σύνολο της οικονομίας, καθώς οι πολίτες υπαγόμενοι σε αυτές τις ρυθμίσεις έχουν τη δυνατότητα να ανακτήσουν την αγοραστική τους δύναμη, ενώ παράλληλα ενισχύεται η κοινωνική και οικονομική τους δραστηριότητας και διαμορφώνεται ένα καλύτερο οικονομικό περιβάλλον (Βουλή των Ελλήνων , 2010).

Επιπρόσθετα, με βάση και πάλι την αιτιολογική έκθεση του νομοσχεδίου, στόχος του νόμου είναι να παρέχει στον δανειολήπτη τη δυνατότητα να κάνει μια νέα αρχή, επιδεικνύοντας επιείκεια και ουσιαστικά προστατεύοντάς τον. Χαρακτηριστικό απόσπασμα της αιτιολογικής έκθεσης του είναι *«η επανένταξη του υπερχρεωμένου πολίτη στην οικονομική και κοινωνική ζωή με την επανάκτηση της οικονομικής ελευθερίας που συνεπάγεται η εξάλειψη των χρεών που αδυνατεί να αποπληρώσει. Η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών αποβλέπει εν προκειμένω στη δυνατότητα μίας δεύτερης ευκαιρίας στο υπερχρεωμένο φυσικό πρόσωπο για ένα νέο οικονομικό ξεκίνημα, χωρίς τα ανυπέβλητα βάρη του παρελθόντος, με τη δυνατότητα απαλλαγής από υποχρεώσεις που έχει αναλάβει, εφόσον για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα εξαντλήσει τις δυνατότητες ικανοποίησης των πιστωτών του. Η έστω μερική ικανοποίηση των πιστωτών από εισόδημα του οφειλέτη για μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο προβάλλει ως μια δοκιμασία και επίδοση του οφειλέτη προκειμένου να επιτύχει με το πέρας αυτής το ευεργετικό αποτέλεσμα της απαλλαγής των χρεών»* (Βουλή των Ελλήνων , 2010).

2.3 Επιρροές από το δίκαιο άλλων χωρών

Είναι γεγονός ότι η υπερχρέωση των νοικοκυριών αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα όχι μόνο για την Ελλάδα, αλλά για πολλά από τα κράτη του αναπτυγμένου κόσμου. Ιδίως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διαπιστώνουμε ότι σε πλήθος χωρών έχουν εφαρμοστεί αντίστοιχοι νόμοι που επιδιώκουν να δώσουν λύση στο πρόβλημα της υπερχρέωσης, ωστόσο δεν φαίνεται να υπάρχει μια ενιαία πολιτική για το συγκεκριμένο ζήτημα (Χριστοδούλου, 2011).

Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής έχει τεθεί σε ισχύ ο Bankruptcy Code, δίνοντας τη δυνατότητα στους οφειλέτες να ενταχθούν στο κεφάλαιο επτά, είτε εναλλακτικά στο κεφάλαιο δεκατρία. Με βάση τις διατάξεις του κεφαλαίου επτά ο δανειολήπτης έχει τη δυνατότητα να οδηγηθεί τη στιγμή της υπαγωγής σε εκκαθάριση και έτσι όλα τα υπάρχοντά περιουσιακά του στοιχεία μπορούν να ρευστοποιηθούν άμεσα και αφού εκκαθαριστούν μεταβιβάζονται στους δανειστές. Παρόλο που η διαδικασία αυτή γίνεται άμεσα, υπάρχουν ορισμένες οφειλές που δεν μπορούν να υπαχθούν στη συγκεκριμένη διαδικασία (Κρητικός, 2016).

Λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις του κεφαλαίου 13, δίνεται η δυνατότητα να ρυθμίζονται τα χρέη των οφειλετών, με τον τελευταίο να προχωρά στην παραχώρηση των εισοδημάτων του στη διάθεση των πιστωτών για ένα χρονικό διάστημα τριών ετών, ενώ υπάρχει δυνατότητα το χρονικό αυτό διάστημα να φθάσει ακόμα και τα πέντε έτη, αναλόγως με το σχέδιο αποπληρωμής το οποίο αναμένεται να διαμορφωθεί από το δικαστήριο. Ουσιαστικά, στόχος αυτών των διατάξεων αποτελεί να δοθεί μια δεύτερη ευκαιρία σε όσους αστόχησαν οικονομικά, ωστόσο έδειξαν συνέπεια και εντιμότητα. Η πλειοψηφία των οφειλετών φαίνεται να προτιμά το κεφάλαιο 13, καθώς μέσω των συγκεκριμένων διατάξεων έχουν τη δυνατότητα να διατηρήσουν την περιουσία τους, ή τουλάχιστον μεγάλο μέρος αυτής, ενώ το κεφάλαιο 13 δίνει τη δυνατότητα να γίνει ρύθμιση ορισμένων οφειλών για τις οποίες δεν υπάρχει δυνατότητα να ρυθμιστούν με διαφορετικό τρόπο (Κρητικός, 2016).

Πέρα από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, στην Γερμανία έχει θεσπιστεί ο Γερμανικός Κώδικας Αφερεγγυότητας (Insolvenzordnung), εδώ και σχεδόν είκοσι χρόνια, παρέχοντας τη δυνατότητα στα φυσικά πρόσωπα να απαλλαγούν από χρέη, υπό την προϋπόθεση ότι δεν ασκούν κανενός είδους εμπορική δραστηριότητα. Ο

Γερμανικός Κώδικας Αφερεγγυότητας περιλαμβάνει τρία στάδια εφαρμογής, όπου στο πρώτο στάδιο επιδιώκεται εξωδικαστικός συμβιβασμός. Στη συνέχεια και εφόσον ο εξωδικαστικός συμβιβασμός δεν καταστεί δυνατός, τότε ξεκινά η πτωχευτική διαδικασία, με τον οφειλέτη να καταθέτει στο δικαστήριο σχέδιο ρύθμισης και αποπληρωμής των οφειλών του, το οποίο για να γίνει δεκτό και δεσμευτικό από το δικαστήριο θα πρέπει είτε να εκφράζει το 50% των πιστωτών, είτε το 50% του συνολικού του χρέους. Τέλος, εφόσον δεν επιτευχθεί ούτε δικαστικός συμβιβασμός, τότε δίνεται στο δικαστήριο η δυνατότητα κήρυξης της απλοποιημένης πτωχευτικής διαδικασίας, όπου έπειτα από την αναγγελία των απαιτήσεων από τους πιστωτές, γίνεται αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη και στη συνέχεια ρευστοποίηση αυτών, ενώ το τελευταίο στάδιο ορίζεται τακτική δικάσιμο, όπου ο οφειλέτης ενημερώνεται για την απαλλαγή του από υπολειπόμενα χρέη, τα οποία δεν καλύφθηκαν από την ρευστοποίηση των περιουσιακών στοιχείων (Ποταμίτης, 2013).

2.4 Υπαγόμενα πρόσωπα

Αρχικά στον Ν. 3869/2010 μπορούν να υπαχθούν φυσικά πρόσωπα, όπως αυτό προσδιορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, του νόμου. Ωστόσο, δεν αναφέρεται κάπου αν τα χρέη αυτά για τα οποία επιδιώκει το φυσικό πρόσωπο να υπαχθεί, έχουν δημιουργηθεί από τον ίδιο, ή αποτελούν αποτέλεσμα κληρονομικής διαδοχής. Επιπρόσθετα, πέρα από τα φυσικά πρόσωπα υπάρχει δυνατότητα υπαγωγής και για ενώσεις προσώπων, καθώς επίσης και για αστικές εταιρείες που δεν έχουν αποκτήσει νομική προσωπικότητα. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι στις ενώσεις προσώπων υπάγονται και τα υπό σύσταση σωματεία, οι υπό ίδρυση συνεταιρισμοί, καθώς επίσης και το παράνομο ή άκυρο σωματείο. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι αίτηση υπαγωγής στο νόμο μπορούν να καταθέσουν και οι ανήλικοι υπό την προϋπόθεση ότι εκπροσωπούνται είτε από τον γονέα τους, είτε από κάποιον επίτροπο, ενώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι τα πρόσωπα που δεν είναι σε θέση να καταθέσουν αίτηση μπορούν να το κάνουν με την βοήθεια δικαστικού συμπαραστάτη. Επιπλέον, στη διαδικασία αυτή υπάρχει δυνατότητα να υπαχθεί κάθε πρόσωπο το οποίο είτε έχει την ελληνική ιθαγένεια, είτε όχι, όμως θα πρέπει ως προϋπόθεση να είναι κάτοικος Ελλάδος κατά την

διάρκεια κατάθεσης της αίτησης, ενώ δεν λαμβάνεται υπόψη η διαμονή του σε διαφορετικούς χρόνους, για την εξέταση της αίτησης (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

Λαμβάνοντας υπόψη την διάταξη του άρθρου 1, στον Ν. 3869/2010 υπάρχει δυνατότητα υπαγωγής για τα πρόσωπα τα οποία δεν έχουν την πτωχευτική ικανότητα. Με βάση το άρθρο 2, παρ. 1 του Πτωχευτικού Κώδικα, πτωχευτική ικανότητα έχουν οι έμποροι. Με βάση το ΒΔ 19-5/1-5/1835 και ειδικότερα με βάση το άρθρο 1, με την έννοια του εμπόρου νοούνται όσοι έχουν τη δυνατότητα να μετέρχονται σε εμπορικές πράξεις. Σύμφωνα με το ΒΔ 2/14.5.1835, προσδιορίζεται ποιες ακριβώς μπορεί να είναι οι εμπορικές πράξεις. Εφόσον λοιπόν προσδιορίζονται οι έχοντες την εμπορική ιδιότητα μπορούμε να πούμε ότι στον Ν. 3869/2010 έχουν τη δυνατότητα υπαγωγής οι συνταξιούχοι, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι, οι άνεργοι καθώς επίσης και οι ανεπάγγελτοι. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι στον νόμο εντάσσονται πρόσωπα και όχια χρέη, συνεπώς ακόμα και κάποιος έμπορος έχει μόνο καταναλωτικά χρέη, δεν έχει τη δυνατότητα υπαγωγής στον συγκεκριμένο νόμο (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

Μια άλλη ιδιαίτερη κατηγορία είναι ο ομόρρυθμος εταίρος Ο.Ε. ή Ε.Ε. ο οποίος για να υπαχθεί στις διατάξεις του νόμου θα πρέπει να έχει χάσει την εμπορική του ιδιότητα, δηλαδή να έχει αποχωρήσει από την εταιρεία, είτε εξαιτίας εκούσιας εξόδου, είτε μετά από την αίτηση του πιστωτή. Εφόσον, η Ο.Ε. ή Ε.Ε. βρίσκεται υπό καθεστώς εκκαθάρισης και έχει διακοπεί η εμπορική της λειτουργία, τότε δύναται ο ομόρρυθμος εταίρος να μπορεί να καταθέσει αίτηση για να υπαχθεί στην όλη διαδικασία, όμως τονίζεται ρητά ότι θα πρέπει να έχει γίνει διακοπή των εργασιών, χωρίς ο ίδιος ή η εταιρεία να έχει προβεί σε κάποιου είδους παύση πληρωμών (Βενιέρης & Κατσάς, 2013).

Μια ακόμη ενδιαφέρουσα περίπτωση που εξετάζεται στον συγκεκριμένο νόμο είναι αν μπορεί ο οφειλέτης να υπαχθεί στο νόμο, όταν αποκτά την εμπορική ιδιότητα σε μεταγενέστερο χρόνο από την κατάθεση της αίτησης. Η εμπορική ιδιότητα μπορεί να αποκτηθεί μεταξύ της κατάθεσης της αίτησης και της επικείμενης συζήτησης της αίτησης, ή μεταξύ της συζήτησης της αίτησης και της έκδοσης της τελικής απόφασης. Όμως, αυτό που ενδιαφέρει τον νομοθέτη για την εξέταση του αιτήματος είναι η πτωχευτική ικανότητα του οφειλέτη και η μη εμπορική ιδιότητα του, κατά τη διάρκεια

κατάθεσης της αίτησης. Εφόσον λοιπόν και τα δάνεια έχουν προκύψει από τη εμπορική ιδιότητα και αυτή δεν υπάρχει κατά την διαδικασία της κατάθεσης της αίτησης, δεν υφίσταται λόγος απόρριψης της συγκεκριμένης αίτησης (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στην μόνιμη γενική αδυναμία που θα πρέπει να βρίσκεται ο οφειλέτης, προκειμένου να μπορέσει να υπαχθεί στις διατάξεις του Ν.3869/2010, η οποία θα πρέπει να παρουσιάζεται με σαφήνεια τόσο κατά την αίτηση υπαγωγής, όσο και κατά την δικαστική διαδικασία. Ειδικότερα, το άρθρο 1, παράγραφος 1. Του Ν. 3869/2010 ορίζει ότι το φυσικό πρόσωπο το οποίο επιδιώκει να συμμετέχει στην διαδικασία που ορίζει ο νόμος αυτός θα πρέπει να έχει περιέλθει σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών του, χωρίς να ενέχεται δόλος στην ενέργειά του αυτή. Σύμφωνα με την τροποποίηση που έγινε στον Ν. 4336/2015, του άρθρου 1, παράγραφος 1, προϋπόθεση ένταξη είναι η γενικότητα, αλλά και η μόνιμη αδυναμία πληρωμών των υποχρεώσεων του οφειλέτη.

Η προϋπόθεση της μόνιμης αδυναμίας πληρωμών σημαίνει ότι ο οφειλέτης δεν έχει την ικανότητα εξόφλησης των πιστωτών του, τόσο εξαιτίας της έλλειψης ρευστότητας του ίδιου, όσο και εξαιτίας της αδυναμίας εξεύρεσης ρευστότητας από τρίτους, δηλαδή χρηματοδότες. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι μια πρόσκαιρη αδυναμία πληρωμών δεν οδηγεί σε μόνιμη αδυναμία, ενώ η ύπαρξη περιουσιακών στοιχείων τα οποία ακόμα και αν ρευστοποιηθούν μπορούν να οδηγήσουν σε πλήρη ικανοποίηση των πληρωμών, δεν αναιρούν την μόνιμη αδυναμία πληρωμών (Σπυριδάκης & Γεωργιακάκη, 2011). Ωστόσο, στον συνυπολογισμό της ρευστότητας του οφειλέτη εκτός από τα χρηματικά διαθέσιμα σε τραπεζικές καταθέσεις και τα τακτικά έσοδα του, μπορούν να ληφθούν υπόψη έσοδα που δύναται να προέλθουν από εμπορεύσιμα αγαθά όπως είναι η ρευστοποίηση μετοχών, ομολόγων, αμοιβαίων κεφαλαίων, καθώς επίσης και η προεξόφληση επιταγών και συναλλαγματικών, ή ακόμα και η ρευστοποίηση χρυσού και άλλων πολύτιμων μετάλλων. Επιπροσθέτως, η υπαγωγή του οφειλέτη στην διαδικασία ρύθμισης των οφειλών του, καθώς επίσης η αναγνώριση της αδυναμίας του αποπληρωμής των οφειλών, δεν σχετίζεται ούτε με τον αριθμό των χρεών, αλλά ούτε και με το ύψος αυτών (Γαλανοπούλου-Μητροπούλου, 2014).

Επιπλέον, ο νόμος δεν προσδιορίζει με σαφήνεια το χρονικό όριο που απαιτείται για να θεωρείται μόνιμη η αδυναμία πληρωμών, ωστόσο αυτό εναπόκειται στην κρίση του δικαστή. Για παράδειγμα, μερικά στοιχεία που προσδιορίζουν τη μονιμότητα μπορεί να είναι είτε η κατάσταση της ανεργίας στην οποία βρίσκεται ο οφειλέτης, είτε η μείωση των εισοδημάτων του οφειλέτη, με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να μην μπορούν να αναστραφούν με ευκολία σε εύλογο χρονικό διάστημα (Κοτσίρης, 2017). Από την άλλη, αδυναμία πληρωμών δεν θεωρείται ότι υπάρχει όταν ο οφειλέτης διαθέτει υψηλό εισόδημα σε ετήσια βάση που του δίνεται η δυνατότητα να ικανοποιεί τις υποχρεώσεις του. Κατά την εξέταση της αίτησης του οφειλέτη αρνητικό σημείο θεωρείται η μη μείωση των εισοδημάτων του, καθώς και η δυνατότητα πληρωμής των ίδιων υποχρεώσεων στο παρελθόν με τα ίδια ή και με μικρότερα από τα ισχύοντα εισοδήματα. Τέλος, αξίζει να επισημάνουμε το γεγονός ότι παρόλο που ο οφειλέτης αναγράφει στην αίτηση ότι βρίσκεται σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμής, δεν είναι υποχρεωμένος να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίο περιήλθε στην κατάσταση αυτή (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

Ακόμη, με βάση τα όσα αναφέρει ο Ν. 3869/2010, ο οφειλέτης βρίσκεται σε μόνιμη και γενική αδυναμία πληρωμή εφόσον δεν είναι σε θέση να πληρώνει μόνο ένα χρέος, υπό την προϋπόθεση το χρέος αυτό είναι σοβαρό και η μη πληρωμή του υποδηλώνει ότι ο οφειλέτης βρίσκεται σε μια οικονομική κατάσταση που δεν είναι αναστρέψιμη. Ωστόσο, ο οφειλέτης δεν βρίσκεται σε αδυναμία πληρωμών όταν μπορεί και ανταπεξέρχεται στην πληρωμή ενός μεγάλου χρέους, ενώ δεν πληρώνει άλλα. Επίσης, η αίτηση υπαγωγής του οφειλέτη στις διατάξεις του Ν. 3869/2010 δεν γίνεται δεκτή όταν αυτός ενώ εξοφλεί τις υποχρεώσεις του κανονικά, ύστερα από κάποιο σημείο σταματάει, χωρίς να έχει επέλθει κάποια αλλαγή στα εισοδήματά του, ενώ ως αδυναμία πληρωμών θεωρείται και η κατάσταση όπου ο οφειλέτης έχει ρυθμίσει το χρέος του, ωστόσο από την διαδικασία αποπληρωμής δεν επέρχεται μείωση του κεφαλαίου που έχει δανειστεί στο διηνεκές.

Ιδιαίτερος προβληματισμός εγείρεται στην αντιμετώπιση της περίπτωσης, όπου ο οφειλέτης διαθέτει οφειλές προς ιδρύματα, όπως για παράδειγμα το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, οι οποίες έχουν εξασφαλιστεί μέσω της εκχώρησης ενός τμήματος του μισθού ή της σύνταξης του οφειλέτη. Στην περίπτωση αυτή και ιδίως αν

ο οφειλέτης οφείλει μόνο αυτό το χρέος, αδυνατεί να αποδείξει ότι βρίσκεται σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών, καθώς να μην αποπληρώνει τα χρέη του, ωστόσο δεν μπορεί να καλύψει επαρκώς και με αξιοπρέπεια τις βιοτικές του ανάγκες. Στις περιπτώσεις αυτές εξετάζεται η αξιοπρεπής διαβίωση, καθώς η κάλυψη των απαιτήσεων προς τους πιστωτές δεν σημαίνει ότι αναιρεί την περιέλευση των οφειλετών σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών.

Επιπρόσθετα, για να μπορεί να υπαχθεί ο οφειλέτης στις διατάξεις του Ν. 3869/2010, θα πρέπει οι οφειλές του να είναι ληξιπρόθεσμες και να μην έχει την δυνατότητα να προβεί στις αναγκαίες πληρωμές. Εφόσον δεν υπάρχει κάποιου είδους ληξιπρόθεσμη οφειλή, ο οφειλέτης προβαίνει σε πρόωρη άσκηση του δικαιώματός του και η αίτηση αναμένεται να απορριφθεί. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι με την έννοια του ληξιπρόθεσμου εννοείται αφενός η ληξιπρόθεσμη οφειλή, αφετέρου δε η απαιτητή. Ως ληξιπρόθεσμη θεωρείται η οφειλή όταν επέλθει ο αναγκαίος χρόνος για την αποπληρωμή της, όπως αυτή προσδιορίζεται από την δικαιοπραξία ή από την φύση της ενοχικής σχέσης, σύμφωνα με τα άρθρα 323 και 340 του Αστικού Κώδικα. Από την άλλη, ως απαιτητή θεωρείται η παροχή, όταν ο οφειλέτης αυτής εξαναγκάζεται να την εκπληρώσει, χωρίς να δικαιούται κάποιου είδους αναβλητική ένσταση.

Παρόλο που στον Πτωχευτικό Κώδικα, ο λόγος που οφειλέτης έχει περιέλθει σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών είναι αδιάφορος για την έναρξη των διαδικασιών πτώχευσης, στο Ν. 3869/2010 εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίον ο οφειλέτης οδηγήθηκε σε κατάσταση μόνιμης αδυναμίας. Επιπλέον στον Ν. 3869/2010, δεν μπορούν να ενταχθούν οφειλέτες, οι οποίοι αποκόμισαν ιδιαίτερα σημαντικά οφέλη από την υπερχρέωσή τους, ή δημιούργησαν κινητές και ακίνητες αξίες δανειζόμενο παρόλο που για παράδειγμα στον Πτωχευτικό Κώδικα μπορεί ο οφειλέτης να βρέθηκε σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών εξαιτίας σπαταλών που διέπραξε, ή άστοχων επιλογών ή εξαιτίας ανικανότητας. Για το λόγο αυτό το άρθρο 1, παράγραφος 1 του Ν. 3689/2010 προϋποθέτει για την υπαγωγή στην διαδικασία, ο οφειλέτης να μην έχει περιέλθει με δόλο σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών, όπως έχουμε ήδη αναφέρει και παραπάνω.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 330 του Αστικού Κώδικα, ο δόλος μπορεί να είναι είτε άμεσος, είτε έμμεσος,. Ο άμεσος δόλος, σύμφωνα με τη νομολογία, αφορά στις ενέργειες που κάνει κάποιος επιδιώκοντας την παραγωγή ενός αποτελέσματος, ενώ ο ενδεχόμενος δόλος αφορά στη μη αποφυγή των αποτελεσμάτων των πράξεων του ατόμου παρά το γεγονός ότι τα γνωρίζει. Επομένως, ο οφειλέτης, ο οποίος με τις πράξεις του ή τις παραλείψεις του, στοχεύει στην μη πληρωμή των υποχρεώσεών του ή προβλέπει ότι οδηγείται σε αδυναμία πληρωμών και παρ' όλα αυτά δεν αλλάζει συμπεριφορά αποδεχόμενος το αποτέλεσμα δεν έχει τη δυνατότητα να υπαχθεί στις διατάξεις του Ν. 3869/2010 και να προβεί στη ρύθμιση των οφειλών ή να απαλλαγεί από αυτές οριστικά. Εφόσον ο οφειλέτης έχει περιέλθει σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών εξαιτίας αμέλειας, οποιασδήποτε φύσεως και διαβάθμισης αν είναι ,τότε έχει δικαίωμα να υπαχθεί στην διαδικασία ρύθμισης ή απαλλαγής από τον Ν. 3869/2010. Επιπλέον, προσδιορίζεται ότι η συμπεριφορά του οφειλέτη δεν είναι δόλια, εφόσον ναι μεν γνωρίζει ότι μπορεί να οδηγηθεί στην υπερχρέωση, ωστόσο ελπίζει ή πιστεύει ότι έχει τη δυνατότητα να προβεί σε κάποια ευνοϊκή ρύθμιση με τις τράπεζες, ή πιστεύει ότι μπορεί να πετύχει μείωση των δόσεων ή των επιτοκίων, ή ακόμα και να πετύχει αλλαγή στις συνθήκες ζωής του και στα εισοδήματά του, αποτρέποντας μια τέτοια κατάσταση. Από την άλλη, ο οφειλέτης επιδεικνύει δόλια συμπεριφορά, όταν γνωρίζει κατά την ανάληψη των δανειακών υποχρεώσεων ότι θα είναι αδύνατη η αποπληρωμή τους.

Ξεχωριστή αναφορά θα πρέπει να γίνει στον ανακυκλούμενο δανεισμό, όπου ο οφειλέτης προβαίνει στην λήψη νέων δανείων, προκειμένου να καλύψει προηγούμενες δανειακές υποχρεώσεις. Για το εν λόγω θέμα μπορούμε να διακρίνουμε δύο διαφορετικές απόψεις, με την πρώτη από αυτές να αναφέρει ότι η άντληση μεγάλου αριθμού δανείων από διάφορους πιστωτές, ενδέχεται να υποκρύπτει δόλο από την πλευρά του οφειλέτη και είναι πιθανό να του δημιουργήσει πρόβλημα κατά την αποπληρωμή των οφειλών του. Κατά μια άλλη άποψη, ο διαρκής δανεισμός μέσω αναχρηματοδοτήσεων και της ανακυκλούμενης πίστωσης, προκειμένου να μπορεί ο οφειλέτης να έχει υψηλότερο βιοτικό επίπεδο από αυτό που του επιτρέπει το διαθέσιμο εισόδημά του για να καλύψει τις προηγούμενες δανειακές του ανάγκες, δεν συνιστά κάποια δόλια πράξη. Επιπρόσθετα, δολιότητα δεν μπορεί να προκύψει εξαιτίας της

παράλειψης αναζήτησης εργασίας από τον οφειλέτη, ωστόσο η παράμετρος αυτή λαμβάνεται υπόψη κατά την διαδικασία εξέτασης του αιτήματος που υποβάλει ο οφειλέτης. Τέλος, οι αιτήσεις που υποβάλλουν οι οφειλέτες δεν απορρίπτονται εφόσον έχουν λάβει δάνειο λίγο πριν τη συνταξιοδότηση και έπειτα περιήλθαν σε κατάσταση αδυναμίας πληρωμών, καθώς οι ίδιοι δεν ήταν σε θέση να γνωρίζουν το επίπεδο των περικοπών που θα υποστούν οι συντάξεις τους, αλλά ούτε και το τελικό ύψος που θα διαμορφωθεί η σύνταξή τους.

Λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 300 του Αστικού Κώδικα, ο οφειλέτης ο οποίος αντιμετωπίζει την κατηγορία περί δόλιας αδυναμίας πληρωμών, μπορεί να στραφεί κατά των πιστωτών του, προτείνοντας ότι ναι μεν αυτός γνώριζε ότι δεν θα μπορεί να ανταπεξέλθει στις δανειακές υποχρεώσεις που αναλάμβανε, ωστόσο και οι πιστωτές γνώριζαν ότι αναμένεται να παρουσιάσει την αδυναμία αυτή και με υπαιτιότητά τους αγνόησαν την συγκεκριμένη αδυναμία. Με βάση τη νομολογία, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα πιστωτικά ιδρύματα είχαν τη δυνατότητα αλλά όχι την υποχρέωση να προβούν στη χορήγηση δανείων, ωστόσο, τα ιδρύματα αυτά «βομβάρδιζαν» σε καθημερινή βάση τους υποψηφίους δανειολήπτες με μηνύματα για την λήψη δανείων, πιστωτικών καρτών και άλλων κυρίως καταναλωτικών προϊόντων. Έτσι, τα τραπεζικά ιδρύματα προέβησαν στην ελάφρυνση των κριτηρίων χρηματοδότησης, ενώ προσπάθησαν να διογκώσουν το ενεργητικό τους, χωρίς να προβαίνουν πάντοτε στους κατάλληλους και επαρκείς ελέγχους της φερεγγυότητας και της ικανότητας αποπληρωμής των οφειλών από τους οφειλέτες που συνήπταν τα δάνεια. Λαμβάνοντας υπόψη τις συμπεριφορές αυτές, ο οφειλέτης έχει το δικαίωμα να επικαλείται και την συνυπευθυνότητα των δανειστών του, καθώς τα πιστωτικά ιδρύματα φαίνεται να μην τήρησαν τους όρους υπεύθυνου δανεισμού και δεν προέβησαν στους κατάλληλους ελέγχους φερεγγυότητας και ικανότητας αποπληρωμής των οφειλετών. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι από το 2010 και έπειτα έχει θεσμοθετηθεί μέσω του άρθρου 8 της ΚΥΑ Ζ1-699/ΦΕΚ-Β-917/2010 περί καταναλωτικής πίστης, η υποχρέωση των τραπεζών να προβαίνουν στον «υπεύθυνο δανεισμό», ενσωματώνοντας την αντίστοιχη Οδηγία 2008/48/ΕΚ.

Ουσιαστικά, η διάταξη αυτή αναφέρει ότι πριν γίνει η σύναψη της σύμβασης πίστωσης, ο πιστωτικός φορέας, θα πρέπει να ερευνά και να αξιολογεί την

πιστοληπτική ικανότητα και την φερεγγυότητα ευρύτερα του καταναλωτή, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που μπορεί να αποκτήσει κατά το προσυμβατικό στάδιο, καθώς και τα στοιχεία που μπορεί να αντλήσει από την ύπαρξη μακροχρόνιας εναλλακτικής σχέσης. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι σε περίπτωση που η τράπεζα δεν προβεί στους αντίστοιχους ελέγχους, τότε ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα απαλλαγής από το συνολικό κόστος της πίστωσης, Σύμφωνα με τον συγκεκριμένο Νόμο, ο οφειλέτης έχει τη δυνατότητα να αξιώσει και αποκατάσταση της ζημίας που έχει υποστεί. Εφόσον οι τράπεζες δεν επιδεικνύουν υπεύθυνη στάση, δεν έχουν τη δυνατότητα να αξιώσουν τη μη υπαγωγή του οφειλέτη στον Ν. 3869/2010 και σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη, ο οφειλέτης απαλλάσσεται από το κόστος της πίστωσης.

2.5 Αναμόρφωση του Ν. 3869/2010 δυνάμει του Ν. 4336/2015

Ο νόμος Ν. 3869/2010 τροποποιήθηκε αρχικά με το άρθρο 85 του νόμου Ν. 3996/2011 και έπειτα με το άρθρο 11 του νόμου 4161/2013 (ΦΕΚ Α' 143). Ουσιαστικά με τον νόμο Ν. 4161/2013 επιχειρήθηκε η ήπια αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου της αστικής αφερεγγυότητας, που στόχευε στην επικαιροποίηση και συμπλήρωση του νόμου Ν. 3869/2010. Στις νέες διατάξεις του νόμου προβλεπόταν η απλοποίηση της διαδικασίας διευθέτησης των οφειλών μεταξύ του οφειλέτη και των πιστωτών του, όπως και η σύντμηση του χρόνου από την κατάθεσή της αίτησης μέχρι και την συζήτηση της. Μέσω της εισαγωγής της διαδικασίας του προδικαστικού συμβιβασμού επιδιώχθηκε η αποτελεσματικότερη διάρθρωση της διαδικασίας του εξωδικαστικού συμβιβασμού. Επιπλέον, προβλέφθηκε ότι το σχέδιο διευθέτησης των οφειλών τεκμαίρεται ότι γίνεται αποδεκτό από όλους τους πιστωτές, εφόσον επιδεικνύουν συναίνεση σε αυτό οι πιστωτές που κατέχουν την πλειοψηφία των οφειλών, δηλαδή άνω του 50%.

Ακόμη, μια σημαντική μεταβολή συγκριτικά με την αρχική ρύθμιση του νόμου Ν. 3869/2010 είναι η εισαγωγή της υποχρέωσης των οφειλετών να προβαίνουν σε καταβολές αμέσως με την κατάθεση της αίτησης. Το ποσό της καταβολής προσδιορίζεται μέχρι την συζήτηση της αίτησης με βάση την παρούσα οικονομική

κατάσταση του οφειλέτη. Στον νόμο ορίστηκε ακόμη ελάχιστη καταβολή που είναι το 10% της οφειλόμενης δόσης, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί πριν από την κατάθεση της αίτησης, ενώ σε περίπτωση που η ελάχιστη καταβολής της δόσης διαμορφώνεται σε ποσό λιγότερο από 40 ευρώ, τότε ως ελάχιστη καταβολή ορίζεται το ποσό των 40 ευρώ (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

Οι αλλαγές που επήλθαν στον νόμο Ν. 3869/2010, ήταν αποτελέσματα εκτεταμένων διαπραγματεύσεων μεταξύ της Ελλάδας και των «Θεσμών», δηλαδή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Διεθνές Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Οι μεταβολές αυτές επήλθαν δυνάμει των άρθρων 1 έως 4 του Κεφαλαίου Α' της υπό παραγράφου Α4 της παραγράφου Α' του Μέρους Β' του Ν. 4336/2015 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις-Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης (ΦΕΚ Α'94).

Με την τροποποίηση που έγινε στον νόμο Ν. 3869/2010, επιδιώχθηκε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα που είχε ανακύψει με την γραφειοκρατία των δικαστηρίων και να γίνεται διεκπεραίωση των αιτήσεων που βρίσκονται σε εκκρεμότητα με μεγαλύτερη ταχύτητα.

Ειδικότερα ο νόμος 4336/2015 προβλέπει τα ακόλουθα:

α) την σύντμηση των προθεσμιών εκδίκασης των αιτήσεων, η οποία ανέρχεται πλέον στους μήνες από της καταθέσεως της αίτησης για τη συζήτηση του προδικαστικού συμβιβασμού, άλλως του αιτήματος χορήγησης προσωρινής διαταγής και έξι μήνες από την κατάθεση, άλλως τέσσερις μήνες από την ημέρα συζήτησης του προδικαστικού συμβιβασμού, άλλως του αιτήματος χορήγησης προσωρινής διαταγής, για τη συζήτηση της υπόθεσης, ενώπιον του αρμοδίου Ειρηνοδικείου, κατά τη διαδικασία της Εκούσιας Δικαιοδοσίας.

β) τον περιορισμό της υποβολής αιτήσεως από τους οφειλέτες που δεν πληρούν (εμφανώς) τις προϋποθέσεις του νόμου, προκειμένου να αποφευχθεί το πρόβλημα που παρατηρείται με την σώρευση υποθέσεων στα πινάκια των δικασίμων οι οποίες είναι

προφανώς απαράδεκτες, όπως συμβαίνει με μεγάλο αριθμό περιπτώσεων στην πράξη. Για το σκοπό αυτό το άρθρο 4 παρ. 3 του Ν. 3869/2010 προβλέπει επιπλέον:

- Την κατάθεση αίτησης του αριθμού. 4, ομού μετά του φακέλου προδικασίας με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά έγγραφα
- Τον τυπικό έλεγχο της ανωτέρω αιτήσεως από την αρμόδια γραμματεία του οικείου Ειρηνοδικείου εντός διαστήματος δύο ημερών από την κατάθεση της αίτησης που συνεπάγεται τη δυνατότητα συμπλήρωσης του φακέλου προδικασίας με ελλείποντα δικαιολογητικά έγγραφα εντός δεκαπέντε ημερών από την κατάθεση της αίτησης, ακόμα και την αρχειοθέτηση της σε περίπτωση που θεωρηθεί τυπικά απαράδεκτη.
- Την ολοκλήρωση της διαδικασίας κατάθεσης της αίτησης με τον προσδιορισμό των δικασίμων τόσο για τη συζήτηση του σταδίου του προδικαστικού συμβιβασμού, άλλως του αιτήματος χορήγησης προσωρινής διαταγής, όσο και για τη συζήτηση της αιτήσεως κατά τη διαδικασία της Εκούσιας Δικαιοδοσίας.

γ) την εισαγωγή της διαδικασίας ταχείας διευθετήσεως των μικρο-οφειλών, με την οποία επιδιώκεται η απλοποίηση της διαδικασίας απαλλαγής από τα χρέη εκείνων των οφειλετών, οι οποίοι ένεκα του χαμηλού ύψους των οφειλών τους και της παντελούς έλλειψης εισοδημάτων που καλύπτουν τις εύλογες δαπάνες διαβίωσης, δεν μπορούν να αντέξουν το κόστος των μακρινών δικασίμων, αυτό έχει συχνά ως συνέπεια να προσπαθούν να διαβιώσουν με την αρωγή συγγενικών ή φιλικών προσώπων αποστερούμενοι κάθε έννοιας αξιοπρεπώς αυτοδύναμης διαβίωσης.

δ) σύμφωνα με τον νόμο Ν. 4336/2015, προστέθηκε η παράγραφος 3 στο άρθρο 13 του νόμου Ν. 3869/2010, με την οποία εισάγεται πρόβλεψη για την ανάπτυξη και τήρηση Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος στα ειρηνοδικεία της χώρας, ενώ παρέχεται νομοθετική εξουσιοδότηση τον Υπουργό Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, για έκδοση υπουργικής απόφασης, έτσι ώστε να καθοριστούν οι λεπτομέρειες της εφαρμογής.

ε) με την παρ. 1 του άρθρου 2 του νόμου Ν. 3869/2010, οι οφειλέτες που έχουν υποβάλει αίτηση υπαγωγής στις διατάξεις του νόμου Ν. 3869/2010, έχουν υποχρέωση εφόσον κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος του Ν. 4336/2015 η υπόθεσή τους βρίσκεται σε

εκκρεμότητα για χρονικό διάστημα άνω των έξι μηνών από την υποβολή της αίτησης, χωρίς αυτή να έχει εκδικαστεί ή να έχει επέλθει δικαστικός συμβιβασμός, να προσκομίσουν επικαιροποιημένα τα απαραίτητα στοιχεία της αίτησης, ενώ σε περίπτωση που δεν ενεργήσουν αυτό, επέρχονται για τον οφειλέτη οι συνέπειες της μη ειλικρινούς δήλωσης και απώλειας προστασίας.

στ) με την νέα παρ. 4 του άρθρου 2 του νόμου Ν. 3869/2010, όλοι οι οφειλέτες που έχουν υποβάλει αίτηση υπαγωγής στις διατάξεις του νόμου Ν. 3869/2010 και η υπόθεσή τους έχει προσδιοριστεί να συζητηθεί πέρα της τριετίας από τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου Ν. 4336/2015, υποχρεούνται να υποβάλουν, εντός τεσσάρων μηνών από την έναρξη ισχύος του νόμου Ν. 4336/2015 αίτηση για τον επαναπροσδιορισμό της συζήτησης της υπόθεσής τους σε συντομότερη δικάσιμο. Σε περίπτωση μη υποβολής της σχετικής αίτησης εντός του προβλεπόμενου διαστήματος, οι δικάσιμοι επαναπροσδιορίζονται αυτεπαγγέλτως σε συντομότερη δικάσιμο, εντός τριετίας. Οι παραπάνω επαναπροσδιορισμοί δικασίμων, γίνονται ατελώς για τον αιτούντα. Η εν λόγω διάταξη εισάγεται προκειμένου να αντιμετωπιστεί το μεγάλο πλήθος υποθέσεων που βρίσκονται σε εκκρεμότητα, καθώς η σύσταση νέων Τμημάτων στα ειρηνοδικεία και οι προσλήψεις νέων ειρηνοδικών, καθιστούν εφικτό τον ορισμό της σύντομης δικασίμου για όλες τις υποθέσεις, η συζήτηση των οποίων αρχικά είχε προσδιοριστεί για χρονικό διάστημα πέραν της τριετίας, δηλαδή πέρα του έτους 2018.

ζ) Προβλέπεται ακόμα η τροποποίηση του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Δικαστικών Λειτουργιών, καθώς και η σύσταση ειδικών Τμημάτων σε ειρηνοδικεία της Επικράτειας, προκειμένου να γίνεται ταχεία εκδίκαση των υποθέσεων που βρίσκονται σε εκκρεμότητα, ενώ παράλληλα προβλέπεται η αύξηση των οργανικών θέσεων των ειρηνοδικών και δικαστικών υπαλλήλων που υπηρετούν σε ειρηνοδικεία, έτσι ώστε να μπορούν να στελεχωθούν τα νέα Τμήματα και να αντιμετωπιστεί διοικητικά το πλήθος των υποθέσεων που εκκρεμούν. (Βενιέρης & Κατσάς, 2016)

Καθολικότητα της ρύθμισης των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων

Με τον νόμο Ν. 4336/2015, διευρύνθηκε το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του νόμου Ν. 3869/2010, έτσι ώστε να μπορεί να συμπεριλαμβάνει τις οφειλές των φυσικών προσώπων που προέρχονται από τη Δ.Ο.Υ., τα ασφαλιστικά ταμεία καθώς και τους

Ο.Τ.Α.. Ωστόσο, προκειμένου να μπορούν να συμπεριληφθούν στις οφειλές προς ρύθμιση ή διαγραφή, θα πρέπει να μην έχουν δημιουργηθεί κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους, πριν την υποβολή της σχετικής διάταξης του άρθρου 4 του νόμου Ν.3869/2010 και να μην έχουν δημιουργηθεί από δόλο ή από βαριά αμέλεια οφειλής. Επιπλέον, για να μπορούν να υπαχθούν τα χρέη του οφειλέτη προς το δημόσιο στις διατάξεις του νόμου Ν. 3869/2010, θα πρέπει, ο δημόσιος τομέας, να μην είναι ο μοναδικός πιστωτής του οφειλέτη. Δηλαδή, δεν είναι δυνατή η υπαγωγή του οφειλέτη προς το δημόσιο τομέα, εάν τα χρέη του δεν συρρέουν συγχρόνως με χρέη του οφειλέτη προς τον ιδιωτικό τομέα, τα οποία συνυποβάλλονται από τον οφειλέτη προς ρύθμιση στα πλαίσια του νόμου Ν. 3869/2010. Όπως προσδιορίζεται στη μεταβατική διάταξη της παραγράφου 3, του άρθρου 2, του νόμου Ν. 3869/2010, οι οφειλέτες που έχουν ήδη προχωρήσει στην υποβολή αίτησης υπαγωγής και κατά τη δημοσίευση του παρόντος δεν έχει επιτευχθεί δικαστικός συμβιβασμός, υπάρχει δυνατότητα επανυποβολής της αίτησης, έτσι ώστε να συμπεριληφθούν και οφειλές προς το Δημόσιο, που στην προηγούμενη αίτηση δεν υπήρχε αυτή η δυνατότητα (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι στον προηγούμενο νόμο Ν. 3869/2010, χωρίς τις αλλαγές του 2015 δημιουργούνται δανειστές περισσότερων ταχυτήτων με διαφορετικές δυνατότητες ικανοποίησης των απαιτήσεών τους από την περιουσία του αφερέγγυου οφειλέτη. Έτσι, οι πιστωτές που εξαιρούνται κατά τον νομοθέτη από το πεδίο εφαρμογής του νόμου βρίσκονται σε πιο πλεονεκτική θέση έναντι των υπολοίπων, καθώς μπορούν να επωφεληθούν από την υπαγωγή όλων των υπολοίπων στη νόμιμη διαδικασία διευθέτησης των οφειλών, χωρίς να χρειάζονται να απωλέσουν μέρος των οφειλόμενων προς αυτούς χρημάτων. Ωστόσο, η διαφοροποίηση αυτή δεν συνάδει με το αξίωμα της ίσης μεταχείρισης των δανειστών του αφερέγγυου οφειλέτη. Παράλληλα, η διάκριση που γινόταν μεταξύ των πιστωτών δεν συμβάλει στον προστατευτικό σκοπό του νόμου, δηλαδή στην επιστροφή του ατόμου στην κοινωνική και οικονομική ζωή, καθώς δεν μπορεί να γίνει ενιαία ρύθμιση. Τέλος, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ο νομοθέτης δίνει τη δυνατότητα στον δανειολήπτη να αποφασίσει με ποιο τρόπο θα ρυθμίσει τις οφειλές του απέναντι στο κράτος και στα ασφαλιστικά ταμεία. Έτσι, τα πρόσωπα που έχουν ρυθμίσει με κάποιον τρόπο τις οφειλές τους, όπως είναι για

παράδειγμα οι εκατό δόσεις, θα πρέπει να επιλέξουν μεταξύ της ρύθμισης που έχουν ήδη πραγματοποιήσει και των διατάξεων του νόμου Ν. 3869/2010 (Ρούσσο, 2010).

Κριτήρια συνεργάσιμου δανειολήπτη και εύλογων δαπανών διαβίωσης

Στις αλλαγές που επήλθαν στον Ν. 3869/2010 εισήχθη το κριτήριο των εύλογων δαπανών διαβίωσης του οφειλέτη και της οικογένειάς του, όπως αυτές προσδιορίζονται κάθε φορά από την Ελληνιστική Στατιστική Υπηρεσία., οι οποίες εξαιρούνται από το μηνιαίο εισόδημα του οφειλέτη και της οικογένειάς του, ώστε να μπορούν να προσδιοριστούν οι δόσεις που θα καταβάλλει ο οφειλέτης προς τους πιστωτές του. Ειδικότερα, διευκρινίζεται ότι το υπερβάλλον ποσό που προκύπτει δίνεται στους πιστωτές μέσω των μηνιαίων καταβολών του. Με την ισχύουσα διάταξη γίνεται πιο αντικειμενικός ο τρόπος υπολογισμού των εύλογων δαπανών διαβίωσης, όπως επίσης γίνονται πιο αντικειμενικά και τα κριτήρια προκειμένου να προσδιοριστεί η μηνιαία καταβολή του υπερχρεωμένου οφειλέτη, τόσο η προσωρινή όσο και η μόνιμη. Το ύψος της δόσης που καλείται να πληρώνει ο οφειλέτης, προκύπτει από την αφαίρεση των εξατομικευμένων δαπανών διαβίωσης, ενώ σε περίπτωση που το αποτέλεσμα αυτό είναι αρνητικό ή μηδέν, υπάρχει δυνατότητα καταβολής μηνιαίας δόσης για την εξυπηρέτηση των οφειλών. Εφόσον έχει εγκριθεί η υπαγωγή του οφειλέτη στις διατάξεις του νόμου Ν. 3869/2010 και αυτός καθυστερήσει κατά τη διάρκεια ενός έτους στην καταβολή χρηματικού ποσού που ανέρχεται στο ύψος τριών (3 δόσεων), τότε θεμελιώνεται λόγος έκπτωσης από την ρύθμιση. Μέσω αυτής της διάταξης, ο νομοθέτης θέλει να τονίσει την σημασία της συνέπειας για την υπαγωγή του οφειλέτη στις διατάξεις του νόμου (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

Μία από τις αλλαγές που επήλθαν στις διατάξεις του νόμου κατά το 2015, αφορούσε την χρονική διάρκεια της προσωρινής δικαστικής προστασίας, η οποία μπορούσε να ξεπεράσει και τα πέντε χρόνια, κάτι που δημιουργούσε σημαντικά προβλήματα στους οφειλέτες. Πλέον, με τις νέες διατάξεις του νόμου, η προσωρινή δικαστική προστασία του οφειλέτη δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δύο μήνες από την υπαγωγή της αίτησης, όπου τότε γίνεται και η συζήτηση του προδικαστικού συμβιβασμού. Το συνολικό χρονικό διάστημα που ο οφειλέτης βρίσκεται σε δικαστική προστασία ανέρχεται σε έξι μήνες, εντός του οποίου περιλαμβάνεται και το δίμηνο που

έχει ήδη αναφερθεί. Ο περιορισμός αυτός της χρονικής διάρκειας προστασίας στους έξι μήνες, συνάδει με τον υποχρεωτικό ορισμό δικασίμου, όπως ορίζεται από τον νόμο, για την συζήτηση της αίτησης του οφειλέτη εντός έξι μηνών από την ολοκλήρωση της διαδικασίας κατάθεσης της. Ωστόσο, σε πρακτικό επίπεδο, έχει διαπιστωθεί σημαντική απόκλιση στην τήρηση αυστηρών χρονοδιαγραμμάτων από τα Ειρηνοδικεία της χώρας. Επομένως, υπάρχει ενδεχόμενο να παρέλθει αυτός ο χρόνος χωρίς να έχει λάβει χώρα η συζήτηση της αίτησης και επομένως ο οφειλέτης θα αναγκαστεί να επανυποβάλει αίτηση καθώς δεν θα βρίσκεται πλέον σε δικαστική προστασία (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

Μεταβατικές διατάξεις

Καθώς οι αλλαγές που επέφερε ο νόμος Ν. 4336/2015 στον υφιστάμενο νόμο Ν. 3869/2010 ήταν μεγάλες, ο νομοθέτης προέβλεψε την ύπαρξη μεταβατικών διατάξεων. Ειδικότερα, οι μεταβατικές διατάξεις που προσδιορίστηκαν ήταν οι ακόλουθες:

- Οι υφιστάμενες αιτήσεις υπαγωγής στο νόμο Ν. 3869/2010, δηλαδή όσες έχουν ήδη κατατεθεί, χωρίς ωστόσο να έχουν εκδικαστεί, δεν έχει επέλθει δικαστικός συμβιβασμός και προσδιορίζεται να εκδικασθούν μετά το 2018, μεταφέρονται προς εκδίκαση μέχρι το τέλος του έτους 2018, με κατάθεση κλήσης ατελώς από τον δανειολήπτη ή τον πληρεξούσιο δικηγόρο του, σε χρονικό διάστημα τεσσάρων μηνών, από την έναρξη ισχύος του νόμου Ν. 4336/2015. Σε περίπτωση που ο οφειλέτης δεν προβεί σε αυτή την ενέργεια εντός του χρονικού διαστήματος όπως αυτό προσδιορίζεται παραπάνω, τότε οι γραμματείς των Ειρηνοδικείων, επαναπροσδιορίζουν αυτεπάγγελτα και ατελώς τις συγκεκριμένες αιτήσεις αυτής της κατηγορίας. Οι οφειλέτες θα ενημερώνονται για τη νέα δικάσιμο από την γραμματεία του Ειρηνοδικείου με κάθε πρόσφορο μέσο, όπως είναι το τηλέφωνο, το fax ή το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ενώ κάθε μήνα θα αναρτώνται σε πίνακα του Ειρηνοδικείου, οι υποθέσεις που έλαβαν νέο προσδιορισμό, αναφέροντας μάλιστα τόσο τον παλιό, όσο και τον νέο προσδιορισμό της δικάσιμου.
- Οι αιτήσεις που βρίσκονται σε εκκρεμότητα και έχει προσδιοριστεί δικάσιμο σε χρονικό διάστημα πέρα από τους έξι μήνες από την υποβολή

τους, και αποτελούν και το μεγαλύτερο μέρος των αιτήσεων, θα πρέπει να επικαιροποιηθούν έξι μήνες μετά τη δημοσίευση του νόμου, με νέα πρόσφατα οικονομικά και φορολογικά στοιχεία, όπως είναι τα εκκαθαριστικά σημειώματα, οι δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος, οι δηλώσεις με τα στοιχεία ακινήτων, τα στοιχεία μισθοδοσίας για τους μισθωτούς είτε για τον δημόσιο τομέα, είτε για τον ιδιωτικό τομέα. Σε περίπτωση που δεν επικαιροποιηθούν τα συγκεκριμένα στοιχεία όπως ορίζει ο νόμος οι αιτήσεις θα απορρίπτονται ως απαράδεκτες καθώς δεν θα θεωρούνται αληθείς.

- Οι οφειλέτες οι οποίοι έχουν καταθέσει αίτηση υπαγωγής στον νόμο Ν. 3869/2010 και αυτή βρίσκεται σε εκκρεμότητα, αν επιθυμούν να ενταχθούν στις διατάξεις του αναθεωρημένου νόμου, θα πρέπει να υποβάλουν εκ νέου αίτηση, ενώ θα πρέπει να έχουν παραιτηθεί ταυτόχρονα από την προγενέστερη.
- Τέλος, στις υποθέσεις που βρίσκονται σε εκκρεμότητα και έχει χορηγηθεί ήδη προσωρινή διαταγή, υπάρχει δυνατότητα μεταρρύθμισης και ανάκλησής της. εφόσον υπάρχει λόγος που προκύπτει από την επικαιροποίηση των στοιχείων, πλην όμως το δικαίωμα ανάκλησης και μεταρρύθμισης της ισχύουσας προσωρινής διαταγής συνεχίζει να υφίσταται (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

2.6 Αναμόρφωση του Ν. 3869/2010 δυνάμει του Ν. 4549/2018 και του Ν. 4605/2019

Εκτενείς αλλαγές στον Νόμο 3869/2010 για τη ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων επήλθαν με τον Ν. 4549/2018.

Οι κύριες ανάγκες που οδήγησαν στις συγκεκριμένες τροποποιήσεις αποσκοπούσαν κυρίως:

- στην αποτροπή κατάχρησης του νόμου από στρατηγικούς κακοπληρωτές, η οποία κατάχρηση οδηγεί σε επιδείνωση του προβλήματος του ιδιωτικού χρέους, αλλά και σε δημιουργία κλίματος καχυποψίας και προκατάληψης σε βάρος όλων όσοι προσφεύγουν στην προστασία του νόμου αυτού, ακόμα κι αν πραγματικά τη χρειάζονται και τη δικαιούνται
- στη διόρθωση επιμέρους αστοχιών του Ν.3869/2010, οι οποίες είτε οδηγούσαν σε αδικίες κατά των οφειλετών ή κατά των πιστωτών είτε εγκυμονούσαν τον κίνδυνο να υποχρεωθεί ο οφειλέτης να καταβάλει ποσά μεγαλύτερα από την ικανότητα αποπληρωμής του που η ίδια η δικαστική απόφαση προσδιόριζε.

Μετά το δεύτερο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 3869/2010 προστίθεται εδάφιο ως εξής: «Η αποδοχή υπερχρεωμένης κληρονομιάς από τους νόμιμους μεριδούχους του αρχικού οφειλέτη, ακόμα κι αν γίνεται εν γνώσει της υπερχρέωσης, δεν συνιστά από μόνη της και χωρίς τη συνδρομή άλλων περιστάσεων δόλια περιέλευση σε αδυναμία πληρωμής χρηματικών οφειλών». Έτσι επιτυγχάνεται η δυνατότητα του κληρονόμου να μην αποποιηθεί την κληρονομιά – πράξη η οποία είναι επιβλαβής για την εθνική οικονομία - εξαιτίας ενδεχόμενης αδυναμίας αποπληρωμής οφειλών και του κινδύνου κατηγορίας για δόλια περιέλευση αυτής.

Καταργείται ο χρονικός περιορισμός που ισχύει για την έκδοση της πράξης της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία προβλέπεται στην παρ. 2 του άρθρου 9 του ν. 4469/2010. Σκοπός της κατάργησης είναι η παροχή δυνατότητας για τροποποίηση της ήδη εκδοθείσας απόφασης (54/2015, Β' 2740), αν στο μέλλον η Τράπεζα της Ελλάδος κρίνει μία τέτοια τροποποίηση σκόπιμη. Με την παρ. 2 τροποποιούνται οι διατάξεις για τη συνεισφορά του Ελληνικού Δημοσίου στο σχέδιο διευθέτησης οφειλών για προστασία της κύριας κατοικίας καθώς δεν έχει βρει την αντίστοιχη απήχηση στην πράξη, καθώς δεν υπάρχει επαρκής πληροφόρηση των οφειλετών για τη δυνατότητα αυτή. Με την προστιθέμενη παρ. 2α ν. 3869/2010 εισάγεται μία σημαντική μεταβολή στις προϋποθέσεις για προστασία της κύριας κατοικίας από τη ρευστοποίηση. Η ισχύουσα διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 9 του ν. 3869/2010 εξαρτά την προστασία της κύριας κατοικίας από ένα ανώτατο όριο αντικειμενικής αξίας (180.000 ευρώ, προσαυξανόμενο ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση του οφειλέτη). Ο διάδικος

πλέον έχει το δικαίωμα να ζητήσει απόφαση του δικαστηρίου να βασιστεί στην εμπορική αξία της κατοικίας και όχι στην αντικειμενική προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν αδικίες τόσο κατά του οφειλέτη όσο και κατά των πιστωτών. Η εκτίμηση της εμπορικής αξίας τεκμηριώνεται με έκθεση πιστοποιημένου εκτιμητή. Επιπλέον η προστιθέμενη παρ. 2α ν. 3869/2010 λαμβάνει μέριμνα ώστε να αποτραπεί το ενδεχόμενο να απορρίψει το δικαστήριο το αίτημα προστασίας της κύριας κατοικίας λόγω υψηλής αξίας αυτής, εν συνεχεία όμως αυτή να ρευστοποιηθεί σε τιμή κατώτερη του ορίου προστασίας της.

Καθίσταται προαιρετική πλέον η απόφαση του Ειρηνοδικείου που πιστοποιεί την απαλλαγή του οφειλέτη. Έτσι απαλλάσσεται ο οφειλέτης από μία διαδικασία, η οποία συνεπάγεται δαπάνες γι' αυτόν, αλλά και αποφορτίζονται τα Ειρηνοδικεία από περιττές δίκες.

Με την προσθήκη του άρθρου 12 α, το οποίο αναφέρεται στην περίπτωση θανάτου του οφειλέτη, αν ο τελευταίος αποβιώσει όσο η αίτηση της παρ. 1 του άρθρου 4 είναι εκκρεμής, η δίκη καταργείται. Στην περίπτωση που ο οφειλέτης αποβιώσει πριν την απαλλαγή του, οι απαιτήσεις των πιστωτών επανέρχονται στο ύψος που θα βρισκόταν, αν δεν είχε υποβληθεί η αίτηση για υπαγωγή στο νόμο, μειωμένο κατά τις καταβολές του κληρονομούμενου. Εάν πάλι ο οφειλέτης είχε προστατεύσει δικαστικά την κύρια κατοικία του από τη ρευστοποίηση, πλην όμως αποβίωσε πριν την ολοκλήρωση του σχεδίου διευθέτησης οφειλών, δίνεται η δυνατότητα στον κληρονόμο, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο ν. 3869/2010, χρησιμοποιεί την κύρια κατοικία του κληρονομούμενου ως δική του κύρια κατοικία και συντρέχουν στο πρόσωπο του οι λοιπές προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 9 του ν. 3869/2010, να ζητήσει από το δικαστήριο να του επιτρέψει τη συνέχιση του σχεδίου διευθέτησης, προσαρμοσμένου φυσικά στη δική του ικανότητα αποπληρωμής.

Για λόγους ισότητας, ο κανόνας περί μη θεμελίωσης δόλιας υπερχρέωσης μόνο και μόνο στο γεγονός της αποδοχής υπερχρεωμένης κληρονομιάς, ισχύει αναδρομικά και σε αποδοχές που έλαβαν χώρα πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Για τους ίδιους λόγους επεκτείνεται η προαιρετικότητα της δικαστικής απόφασης που

πιστοποιεί την απαλλαγή του οφειλέτη και στις περιπτώσεις ρυθμίσεων που ολοκληρώθηκαν πριν την έναρξη ισχύος του Ν. 4549/2018.

Ρυθμίζεται το ζήτημα της άρσης του τραπεζικού απορρήτου. Στις περιπτώσεις των εκκρεμών αιτήσεων, δίνεται προθεσμία τριών μηνών για παραίτηση από αυτές των οφειλετών που δεν επιθυμούν την άρση του τραπεζικού απορρήτου, με αυτόματη άρση αυτού μετά την παρέλευση της ως άνω προθεσμίας.

Επεκτείνεται ο έλεγχος από τη γραμματεία των δικαστηρίων για την ύπαρξη εισοδημάτων από επιχειρηματική δραστηριότητα και για ύπαρξη προηγούμενων αιτήσεων σε ορισμένες εκκρεμείς υποθέσεις, με επιλογή των υποθέσεων που εμπεριέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο καταχρήσεων. Για την αποφυγή του κινδύνου κατάχρησης της ευνοϊκής ρύθμισης όταν ο οφειλέτης έχει ασκήσει δύο αιτήσεις ρύθμισης και έχει παραιτηθεί από αυτές, επιδιώκεται ο τερματισμός του αυτοδίκαιου ανασταλτικού αποτελέσματος των εκκρεμών αιτήσεων μέσω επιβολής της ρύθμισης και στις εκκρεμείς αιτήσεις.

Αποτρέπεται οποιαδήποτε αδικία σε βάρος είτε οφειλέτη είτε πιστωτή στις εκκρεμείς αιτήσεις με την άμεση εφαρμογή της ρύθμισης για την προστασία της κύριας κατοικίας βάσει της εμπορικής της αξίας. Οι ρυθμίσεις για αυτοδίκαιη παύση της προσωρινής διαταγής ή της απόφασης αναστολής, σε περίπτωση υπερημερίας του οφειλέτη, εφαρμόζονται και στις εκκρεμείς υποθέσεις εφόσον οι όχληση του πιστωτή επιδοθεί μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Επεκτείνεται η υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να παρέχουν στους πιστωτές οποιαδήποτε χρήσιμη πληροφορία, ακόμα και στις περιπτώσεις που έχουν εκδοθεί δικαστικές αποφάσεις, με την προϋπόθεση να μην έχει επέλθει απαλλαγή του οφειλέτη.

Νέες διατάξεις για τη προστασία της κύριας κατοικίας, οι οποίες έχουν τεθεί σε ισχύ από την 30 Απριλίου 2019, επήλθαν με τον Ν. 4605/2019.

Φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς πτωχευτική ικανότητα δικαιούται να ζητήσει τη ρύθμιση των οφειλών των παραγράφων 2 και 3, προκειμένου να προστατεύσει την κύρια κατοικία του από την αναγκαστική ρευστοποίηση, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις επιλεξιμότητας:

α) Το αιτούν φυσικό πρόσωπο έχει εμπράγματο δικαίωμα, αποκλειστικής ή κατ' ιδανικό μερίδιο, κυριότητας, πλήρους ή ψιλής, ή επικαρπίας σε ακίνητο, το οποίο αποτελεί την κύρια κατοικία του και βρίσκεται στην Ελλάδα.

β) Δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση, που απέρριψε αίτηση του άρθρου 4 του ν. 3869/2010 λόγω δόλιας περιέλευσης του αιτούντος σε αδυναμία πληρωμής ή λόγω ύπαρξης επαρκούς περιουσίας του αιτούντος ή που δέχθηκε την αίτηση, ακόμα κι αν ο οφειλέτης εξέπεσε κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 του ν. 3869/2010 ή το σχέδιο διευθέτησης οφειλών καταγγέλθηκε κατά το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 3 του άρθρου 9 του ν. 3869/2010. Αν εκδόθηκε τέτοια απόφαση, το φυσικό πρόσωπο μπορεί να ασκήσει την αίτηση του άρθρου 72 μόνο αν πριν την άσκηση της αίτησής του και πριν την πάροδο της προθεσμίας της παραγράφου 1 του άρθρου 72 η απόφαση εξαφανίστηκε ή αναιρέθηκε ύστερα από παραδοχή ένδικου μέσου.

γ) Η αξία της προστατευόμενης κύριας κατοικίας, κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης του άρθρου 72, δεν υπερβαίνει τα 175.000 ευρώ, αν στις οφειλές της παραγράφου 2 περιλαμβάνονται επιχειρηματικά δάνεια, και τα 250.000 ευρώ σε κάθε άλλη περίπτωση.

δ) Το οικογενειακό εισόδημα του αιτούντος φυσικού προσώπου, κατά το τελευταίο έτος, για το οποίο υπάρχει δυνατότητα υποβολής φορολογικής δήλωσης, δεν υπερβαίνει τα 12.500 ευρώ. Το ποσό του προηγούμενου εδαφίου προσαυξάνεται κατά 8.500 ευρώ για τον σύζυγο και κατά 5.000 ευρώ για κάθε εξαρτώμενο μέλος και μέχρι τα τρία εξαρτώμενα μέλη.

ε) Αν το σύνολο των οφειλών των παραγράφων 2 έως 4 υπερβαίνει τα 20.000 ευρώ, η ακίνητη περιουσία του αιτούντα, του συζύγου του και των εξαρτώμενων μελών, πέραν της κύριας κατοικίας του αιτούντα, καθώς και τα μεταφορικά μέσα του αιτούντα και του συζύγου του, έχουν συνολική αξία που δεν υπερβαίνει τα 80.000 ευρώ κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης του άρθρου 72.

στ) Οι καταθέσεις, τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα και τα πολύτιμα μέταλλα, σε νομίσματα ή ράβδους, του αιτούντος και του συζύγου του και των εξαρτώμενων μελών έχουν συνολική αξία που δεν υπερβαίνει τα 15.000 ευρώ κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης του άρθρου 72.

ζ) Υφίσταται τουλάχιστον μία οφειλή επιδεκτική ρύθμισης κατά τις παραγράφους 2 έως 6.

η) Το σύνολο του ανεξόφλητου κεφαλαίου, στο οποίο συνυπολογίζονται λογιστικοποιημένοι τόκοι και, αν υπάρχουν, έξοδα εκτέλεσης, των οφειλών των παραγράφων 2 και 3, κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης του άρθρου 72, δεν υπερβαίνει τις 130.000 ευρώ ανά πιστωτή ή τις 100.000 ανά πιστωτή αν στις οφειλές αυτές περιλαμβάνονται επιχειρηματικά δάνεια. Αν η οφειλή έχει συνομολογηθεί σε άλλο, πλην ευρώ, νόμισμα, τότε για τον καθορισμό του μέγιστου ορίου των 130.000 ευρώ ή των 100.000 ευρώ, αντίστοιχα λαμβάνεται υπόψη η ισοτιμία αλλοδαπού νομίσματος και ευρώ κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης του άρθρου 72.

Το φυσικό πρόσωπο, για το οποίο συντρέχουν οι παραπάνω προϋποθέσεις, μπορεί να ρυθμίσει οφειλές του από οποιαδήποτε αιτία προς πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και οφειλές του από στεγαστικό δάνειο προς το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, εφόσον για τις οφειλές αυτές έχει εγγράψει, πριν την άσκηση της αίτησης του άρθρου 72, υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης σε ακίνητο, που χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία του, και οι οφειλές αυτές βρίσκονταν σε καθυστέρηση τουλάχιστον ενενήντα ημερών κατά την 31η Δεκεμβρίου 2018.

Ο τρίτος κύριος μπορεί να ρυθμίσει οφειλές άλλων ενοχικά υπόχρεων φυσικών προσώπων από οποιαδήποτε αιτία προς πιστωτικά ιδρύματα ή από στεγαστικό δάνειο προς το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, για τις οποίες έχει παραχωρηθεί υποθήκη ή προσημείωση υποθήκης στη δική του κύρια κατοικία, εφόσον οι οφειλές αυτές βρίσκονταν σε καθυστέρηση τουλάχιστον ενενήντα ημερών κατά την 31η Δεκεμβρίου 2018.

Δεν ρυθμίζονται οφειλές φυσικών προσώπων, για τις οποίες υφίσταται εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Προστασία κατοικίας

3.1 Διατύπωση αιτήματος εξαίρεσης

Ο οφειλέτης, μπορεί να ζητήσει να εξαιρεθεί η κύρια κατοικία του από τη ρευστοποίηση, κάτι που απορρέει από την προστασία της προσωπικότητας του οφειλέτη όπως και από το άρθρο 21 του Συντάγματος που αναφέρει τις διατάξεις περί προστασίας της οικογένειας και της οικογενειακής στέγης. Ο οφειλέτης ως αντάλλαγμα της εξαίρεσης προσφέρει την εξαγορά της διάσωσης της κύριας κατοικίας του. Το ποσό που καταβάλλει αντιστοιχεί στο 80% της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου, εφόσον η αίτηση αυτή έχει κατατεθεί μέχρι 31/12/2015. Οι αιτήσεις που κατατέθηκαν από 01/01/2016 υπόκεινται στις διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 2, όπως αυτό έχει αντικατασταθεί από τον νόμο Ν. 4346/2015. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το δικαστήριο δεν δύναται να διατάξει αυτεπάγγελα την εξαίρεση της κύριας κατοικίας

του οφειλέτη, αλλά αυτό γίνεται κατόπιν αιτήματός του, ενώ λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 9 παρ. 2, προκύπτει ότι δεν μπορεί να αξιώσει τρίτο πρόσωπο την εξαίρεση της κατοικίας του οφειλέτη από ρευστοποίηση (Σπυριδάκης & Γεωργιακάκη, 2011).

Η νομολογία έχει προσδιορίσει ότι δεν είναι πάντοτε αναγκαίο να διατυπώνεται το αίτημα της εξαίρεσης πρώτης κατοικίας, καθώς αυτό μπορεί να συνάγεται από το υπόλοιπο περιεχόμενο της αίτησης. Για παράδειγμα, το αίτημα εξαίρεσης της πρώτης κατοικίας, μπορεί να προκύπτει ερμηνευτικά καθώς ο οφειλέτης προτείνει την αποπληρωμή των χρεών του σε 240 ή 150 ή 80 μηνιαίες καταβολές, ή σε μια διάρκεια που παραπέμπει στο άρθρο 9, παρ. 2. Το ίδιο συνάγεται όταν ο οφειλέτης ζητήσει την εξαίρεση από την εκποίηση όλης της ακίνητης του περιουσία, ενώ σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να σημειώσουμε ότι το δικαστήριο θα προβεί στην εξαίρεση μόνο της κύριας κατοικίας. Θα πρέπει κάθε φορά να προκύπτει το αίτημα εξαίρεσης αλλά και το αντικείμενο εξαίρεσης, δηλαδή να καταδεικνύεται συγκεκριμένο ακίνητο το οποίο είναι και η πρώτη κατοικία του οφειλέτη, σε διαφορετική περίπτωση το αίτημα εξαίρεσης απορρίπτεται λόγω αοριστίας. Επίσης, δεν υπάρχει ασάφεια, αν ο οφειλέτης ζητά την εξαίρεση του ακινήτου, χωρίς να ζητά καταδίκη του σε καταβολές μέχρι και το 80% της αντικειμενικής αξίας, καθώς συνιστά μια προϋπόθεση της εξαίρεσης και δεν καθίσταται αναγκαίο να υπάρξει ξεχωριστό αίτημα.

Στο αίτημα εξαίρεσης δεν καθίσταται αναγκαίο να προσδιορίζεται το ύψος της αξίας του ακινήτου, λαμβάνοντας υπόψη ότι η αντικειμενική αξία του ακινήτου μπορεί να είναι διαφορετική την χρονική στιγμή της συζήτησης της αίτησης, αν λάβουμε υπόψη και τις μεγάλες καθυστερήσεις που ισχύουν για αυτές τις περιπτώσεις, ενώ ο προσδιορισμός της αξίας της κατοικίας γίνεται από το δικαστήριο, οπότε δεν είναι αναγκαίο να αναγράφεται πάνω στην αίτηση. Ακόμη, κατά την υποβολή του αιτήματος εξαίρεσης της πρώτης κατοικίας δεν είναι αναγκαίο να περιλαμβάνεται το αίτημα ορισμού των μηνιαίων δόσεων ως ποσοστό της αξίας του ακινήτου (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

3.2 Αντικείμενο εξαίρεσης

Ως κύρια κατοικία θεωρείται το ακίνητο το οποίο εξυπηρετεί τις ανάγκες στέγασης του οφειλέτη και της οικογένειάς του. Επομένως, από τον νόμο προκύπτει ότι ο οφειλέτης έχει δικαίωμα να ζητήσει μόνο την εξαίρεση της κύριας κατοικίας, Σε περίπτωση που ο οφειλέτης διαμένει σε διαφορετικό ακίνητο από την κύρια κατοικία του, για παράδειγμα μισθώνοντας κάποιο ακίνητο, μπορεί να ζητήσει την εξαίρεση της εκποίησης της, ωστόσο ο εκκαθαριστής ως ελεύθερο περιουσιακό στοιχείο μπορεί να το αξιοποιήσει οικονομικά. Επίσης, η εν λόγω υποχρέωση εκμετάλλευσης, πρέπει να στηρίζεται στην αρχή της καλής πίστης και της αρχής της αναλογικότητας, καθώς σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση καταργείται ο σκοπός και η ουσία της διάταξης που έγκειται στην προστασία της οικογενειακής στέγης.

Όσον αφορά την εξαίρεση της κατοικίας αυτό γίνεται μόνο για την κατοικία του οφειλέτη, καθώς μόνο η δική του περιουσία τίθεται σε διαδικασία ρευστοποίησης. Οποιαδήποτε κατοικία τρίτου προσώπου, δεν εκποιείται και άρα δεν είναι αναγκαία η προστασία της. Ο τρόπος κατασκευής της κατοικίας καθώς και τα υλικά κατασκευής δεν παίζουν κανέναν ρόλο στην εξαίρεση της κατοικίας, δηλαδή μπορεί να είναι προκατασκευασμένη, λούμενη, ξύλινη, ακόμα και αν πρόκειται για αυθαίρετο κτίσμα σε μη οικοδομήσιμο οικόπεδο ή αγροτεμάχιο και λειτουργεί ως κύρια κατοικία του οφειλέτη. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι δεν πρέπει η εφαρμογή της εν λόγω διάταξης να αφορά μόνο τα ακίνητα, θα πρέπει να προστατεύονται και μη κινητά περιουσιακά στοιχεία, τα οποία λειτουργούν όμως ως κύρια κατοικία, τέτοια παραδείγματα είναι τα τροχόσπιτα, τα πλοiάρια κλπ.

Σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 2, εξαίρεση από την εκποίηση ζητάει ο οφειλέτης μόνο για την κύρια κατοικία του, δηλαδή δεν μπορεί να ζητήσει εξαίρεση για κάποια δευτερεύουσα βοηθητική κατοικία ή για εξοχική κατοικία, όπως επίσης και δεν υπάρχει δυνατότητα να ζητήσει εξαίρεση από εκποίηση κινητών πραγμάτων. Ακόμη, στην απαλλαγή, δεν εμπίπτει μόνο το πλήρες δικαίωμα κυριότητας επί της κύριας κατοικίας αλλά και το δικαίωμα υψηλής κυριότητας ή και το δικαίωμα επικαρπίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, σύμφωνα με την νομολογία δεν εμπίπτουν από την προστασία τα δικαιώματα που υπάρχουν επί αποθήκης ή επί βοηθητικών χώρων. Ωστόσο, η κυρίαρχη άποψη στην νομολογία είναι αντίθετη, που είναι πιο επωφελής τόσο για τον οφειλέτη, όσο και για τους πιστωτές, οι οποίοι και θα εισπράξουν χρήματα στα πλαίσια

του άρθρου 9 παρ. 2, παρά να περιμένουν την εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων που δεν προκαλούν αυτόνομα και αγοραστικό ενδιαφέρον (Βενιέρης & Κατσάς, 2016).

3.3 Προϋποθέσεις εξαίρεσης

Για τις αιτήσεις προστασίας πρώτης κατοικίας που κατατέθηκαν μέχρι 31/12/2015, το άρθρο 9, παρ. 2 αναφέρει ότι δεν εξαιρείται από την εκποίηση σύμφωνα με το συγκεκριμένο άρθρο το ακίνητο του οφειλέτη, αν η σύζυγος του, διαθέτει κάποιο άλλο ακίνητο, το οποίο μπορεί να λειτουργήσει ως κύρια κατοικία. Ωστόσο, σε περίπτωση που η κατοικία της συζύγου δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κύρια κατοικία καθώς είναι για παράδειγμα κάποιο ημιτελές ακίνητο ή κάποιο εγκαταλειμμένο ακίνητο, δεν ισχύει η απαγόρευση της εξαίρεσης.

Για τις αιτήσεις που πραγματοποιούνται από 01/01/2016, σύμφωνα με την τροποποίηση που έγινε στο άρθρο 9 παρ. 2 του νόμου Ν. 4346/2015 και ισχύει από 01/01/2016, ο οφειλέτης έχει τη δυνατότητα να ζητήσει εξαίρεση της κύριας κατοικίας τους, ακόμα και αν η σύζυγός του, διαθέτει κατοικία που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κύρια. Έτσι αντιμετωπίστηκε το πρόβλημα ο οφειλέτης να μην μπορεί να διασώσει την κατοικία του και έπειτα από ορισμένο χρονικό διάστημα να μην διαθέτει και την κύρια κατοικία της συζύγου του. Ωστόσο, αναφορικά με αυτή τη διάταξη προβλήματα έχουν δημιουργηθεί με τις αιτήσεις που είχαν κατατεθεί μέχρι τις 31/12/2015 και δεν εμπεριέχουν αιτήματα διάσωσης κύριας κατοικίας του οφειλέτη, εφόσον έχει η σύζυγος. Επίσης, πρόβλημα δημιουργείται και με τις αιτήσεις που έχουν εκδικασθεί και έχει απορριφθεί το αίτημα για την εξαίρεση της πρώτης κατοικίας του οφειλέτη για τον ίδιο λόγο. Σύμφωνα με τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, και ειδικότερα το άρθρο 745,751, ο οφειλέτης μπορεί να αιτηθεί εξαίρεση της κύριας κατοικίας του, μέχρι να συζητηθεί η κύρια αίτηση, μέσω των προτάσεών του και της αντίστοιχης δήλωσης που θα κάνει στα πρακτικά. Σε περίπτωση που έχει εκδοθεί ήδη απόφαση, τότε εφαρμόζοντας το 758 ΚΠΟΛΔ, περί αίτησης μεταρρύθμισης, εφόσον δεν έχει γίνει εκποίηση της κατοικίας, μπορεί ο οφειλέτης να αιτηθεί την διάσωση της κύριας κατοικίας του. (Βενιέρης & Κατσάς, 2016)

Όπως έχουμε αναφερθεί ήδη, διασώζεται η κατοικία του οφειλέτη που χρησιμοποιείται ως κύρια. Όμως σύμφωνα με την νομολογία, στην συγκεκριμένη διάταξη εμπίπτει και η δυνητική κύρια κατοικία, δηλαδή η κατοικία που δεν χρησιμοποιείται ως κύρια από τον οφειλέτη για οποιοδήποτε σοβαρό λόγο και υπάρχει περίπτωση να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον. Η νομολογία από την αρχική διατύπωση του άρθρου 9, παρ.2 του νόμου Ν. 3869/2010, ανέφερε και την έννοια της δυνητικής κύριας κατοικίας. Στο άρθρο 9, παρ. 2, του νόμου Ν. 4346/2015, επίσης επαναλαμβάνεται η ίδια διάταξη για την εφαρμογή του νόμου. Ως κυριότερες περιπτώσεις δυνητικής κατοικίας θεωρούνται οι ακόλουθες: όταν ο οφειλέτης διαμένει για υπηρεσιακούς λόγους σε κάποια άλλη κατοικία, όταν νοικιάζει την κύρια κατοικία του και διαμένει σε άλλη ως μισθωτής, όταν έχει παραχωρήσει το ακίνητό σε κάποιο άλλο πρόσωπο, όπως για παράδειγμα ένας γονέας παραχωρεί την κατοικία αυτή στο παιδί του για να διαμένει εκεί. Επιπλέον, εξαίρεση σύμφωνα με το άρθρο 9, παρ. 2, μπορεί να ζητηθεί για κατοικία που δεν είναι ακόμα κατοικήσιμη, αλλά ενδέχεται να την αποπερατώσει ο ιδιοκτήτης σε μελλοντικό χρόνο, χωρίς να δίνει σημασία το δικαστήριο σημασία στον τρόπο ολοκλήρωσης και στον χρόνο. Ακόμη, στην ίδια διάταξη μπορεί να περιλαμβάνεται και το ακίνητο που εκμεταλλεύεται εμπορικά ο ιδιοκτήτης και ενδέχεται μελλοντικά να αποτελέσει την κύρια κατοικία του.

Μέσω του άρθρου 9, παρ. 2, εκτός από τα βοηθητικά κτίρια της κύριας κατοικίας του οφειλέτη δεν υπάρχουν άλλα περιουσιακά στοιχεία τα οποία δύναται να εξαιρεθούν από την εκποίηση. Για να μην εκποιηθεί ένα περιουσιακό στοιχείο θα πρέπει να αξιολογηθεί από τον δικαστή ότι είναι πιο συμφέρον για τους πιστωτές και τον οφειλέτη η εκμετάλλευση του παρά η εκποίηση του, καθώς ο εκκαθαριστής σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφος 1, έχει ως καθήκον την διαχείριση της περιουσίας του οφειλέτη και όχι μόνο την εκποίηση. (Βενιέρης & Κατσάς, 2013)

Στον νόμο Ν. 4346/2015 ως προς το αίτημα (διατύπωσή του) για τη διάσωση της κύριας κατοικίας και την εξαίρεσή της από την εκποίηση του άρθρου 9 παρ. 1, ισχύουν όλα όσα έχουν αναφερθεί για την εξαίρεση της κύριας κατοικίας, όπως και για το αντικείμενο της εξαίρεσης, δηλαδή την κύρια κατοικία που χρησιμοποιείται τώρα ή δύναται να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον και για το είδος των δικαιωμάτων επ' αυτής.

Πρόσθετες προϋποθέσεις εξαίρεσης

Μέχρι να επέλθει τροποποίηση του νόμου Ν. 4346/2015, προϋποθέσεις εξαίρεσης ήταν αυτές που έχουν αναλυθεί ήδη προηγουμένως, δηλαδή το αντικείμενο της εξαίρεσης να αφορά στην κύρια κατοικία, που χρησιμοποιείται τώρα ή δυνητικά ως κύρια κατοικία. Ακόμη, για την εξαίρεση επιβάλλεται η αποπληρωμή ενός ορισμένου ποσού, ως αντάλλαγμα διάσωσης για την εκποίηση της πρώτης κατοικίας. Η πρώτη και η δεύτερη προϋπόθεση δεν απείχαν πολύ μέχρι την εισαγωγή του άρθρου 9, παρ. 2 του νόμου Ν. 4346/2015. Η διαφοροποίηση του νόμου έγκειται στον τρόπο υπολογισμού του ανταλλάγματος που καταβάλλει ο οφειλέτης. Επιπλέον, εισάγονται δύο ακόμα προϋποθέσεις, το εισοδηματικό κριτήριο καθώς και το κριτήριο της συμπεριφοράς του συνεργάσιμου δανειολήπτη.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι τα κριτήρια αυτά σχετίζονται με τις αιτήσεις που εμπεριέχουν αίτημα διάσωσης της κύριας κατοικίας, ενώ δεν αφορούν καθόλου αιτήματα που κατατίθενται μετά την 01/01/2016 και ενέχουν μόνο αιτήματα υπαγωγής στον νόμο Ν. 3869/2010 χωρίς να υπάρχει αίτημα διάσωσης της κύριας κατοικίας. Επίσης, η ισχύς του άρθρου 9, παρ. 2 και η δυνατότητα διάσωσης κατοικίας από την εκποίηση θα παύσουν μετά τις 31/12/2018.

Για τις αιτήσεις του νόμου Ν. 3869/2010 που κατατίθενται μετά τις 01.01.2016 και εμπεριέχουν αίτημα εξαίρεσης από την εκποίηση της κύριας κατοικίας θα πρέπει να πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις σωρευτικά, έτσι ώστε να μπορέσει να γίνει δεκτό το αίτημα αυτό:

- Το ακίνητο να χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία.
- Ο οφειλέτης να έχει εισόδημα εντός ορίων όπως αναλύονται στη σχετική διάταξη.
- Το ακίνητο να έχει αντικειμενική αξία μέχρι ενός ποσού που κυμαίνεται ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση του οφειλέτη.
- Ο οφειλέτης να είναι συνεργάσιμος δανειολήπτης.

- Να αποπληρώνει ποσό που είναι ίσο με το ποσό που θα λάμβαναν οι πιστωτές σε περίπτωση (υποθετικής) βίαια εκποίησης (πλειστηριασμού) του ακινήτου.

Εισοδηματικά κριτήρια

Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 2, ως προϋπόθεση διάσωσης της κύριας κατοικίας είναι το γεγονός ο οφειλέτης και η σύζυγος τους, εφόσον υπάρχει, να έχουν εισοδήματα που δεν ξεπερνούν το 170% τις εύλογες δαπάνες διαβίωσης. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου Ν. 4346/2015, στο άρθρο 14 αναφέρεται ότι από τις τέσσερις ομάδες δαπανών επιλέγεται η ευνοϊκότερη. Ως οικογενειακό εισόδημα νοείται το εισόδημα του οφειλέτη μαζί με τη σύζυγο του, κατά αντίστοιχο τρόπο που προκύπτει στο φορολογικό δίκαιο. Αν δεν γίνεται κοινή δήλωση δεν μπορεί να γίνει αναφορά σε οικογενειακό εισόδημα. Επίσης, γίνεται αναφορά στο διαθέσιμο εισόδημα, παρόλο που πρόκειται για έναν όρο που είναι αδόκιμος, νοείται το καθαρό εισόδημα που έχει στη διάθεση του ο οφειλέτης. Το καθαρό εισόδημα είναι το εισόδημα που προκύπτει μετά την αφαίρεση των φόρων και των κρατήσεων που χρησιμοποιείται από τον καταναλωτή. (Βενιέρης & Κατσάς, 2016)

Αντικειμενική αξία κύριας κατοικίας

Σύμφωνα με το άρθρο 9, παρ. 2, γίνεται αναφορά σε μειωμένα όρια αντικειμενικής αξίας του ακινήτου που χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία. Σε περίπτωση που ο οφειλέτης δεν καλύπτει τα κριτήρια αυτά, τότε δεν έχει τη δυνατότητα να προστατέψει την κατοικία του. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό προκειμένου να μπορεί να γίνει διάσωση θα πρέπει η αντικειμενική αξία να μην υπερβαίνει τις 180.000 ευρώ για τον άγαμο οφειλέτη, προσαυξημένη κατά 40.000 ευρώ για τον έγγαμο οφειλέτη, και κατά 20.000 ευρώ ανά τέκνο μέχρι και τρία. Καθώς το αίτημα της διάσωσης της κύριας κατοικίας μπορεί να προβληθεί με ένα αυτοτελές δικόγραφο, το οποίο επιδίδεται σε όλους τους πιστωτές, ο οφειλέτης μπορεί μέχρι τη συζήτηση της κύριας αίτησης του να υποβάλλει σχετικό αίτημα διάσωσης της κύριας κατοικίας του, αν κατά την κατάθεση της αίτησης του ή αντικειμενική του αξία υπερέβαινε το παραπάνω όριο αλλά μέχρι την

συζήτηση το όριο πλέον ήταν βάσει όσων επιβάλλει το άρθρο 9 παρ. 2. (Βενιέρης & Κατσάς, 2016)

Οφειλέτης ως συνεργάσιμος δανειολήπτης

Προϋπόθεση που θέτει ο νέος νόμος στο άρθρο 9 παράγραφος 2, είναι ο οφειλέτης να ανήκει στους συνεργάσιμους δανειολήπτες, με βάση τον Κώδικα Δεοντολογίας των Τραπεζών. Προκειμένου να αποδειχθεί ότι ο οφειλέτης ήταν συνεργάσιμος δεν απαιτείται κάποιο πιστοποιητικό συνεργασιμότητας, αρκεί μια δήλωση ότι ήταν συνεργάσιμος, ενώ ο κάθε πιστωτής έχει δικαίωμα στο πλαίσιο του άρθρου 338 ΚΠΟΛΔ, να αποδείξει ότι ο οφειλέτης δεν ήταν συνεργάσιμος κατά το παρελθόν. Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η συνεργασιμότητα ή όχι του δανειολήπτη για τις ανάγκες του Ν. 3869/2010, δεν πιστοποιείται με κάποιον δεσμευτικό τρόπο από την τράπεζα. Η αλλαγή στα οικονομικά και προσωπικά στοιχεία του δανειολήπτη πρέπει να κοινοποιείται στην τράπεζα, με οποιοδήποτε τρόπο ακόμα και προφορικά, χωρίς να χρειάζεται για παράδειγμα να προσκομίζεται κάποιο δικόγραφο. (Βενιέρης & Κατσάς, 2016)

Ποσό αποπληρωμής από τον οφειλέτη προς τους πιστωτές-διανομή ποσού

Σύμφωνα με το άρθρο 9, παράγραφο 2, ο οφειλέτης θα πρέπει να διαμορφώσει το σχέδιο διευθέτησης των οφειλών του με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να μπορεί να γίνει διάσωση της κατοικίας του και θα προβλέπει ότι αποπληρώνει:

- Το μέγιστο της δυνατότητας αποπληρωμής
- Θα πρέπει να καταβάλει τέτοιο ποσό έτσι ώστε οι πιστωτές τους να βρίσκονται στην ίδια οικονομική θέση σε σύγκριση με την ικανοποίησή τους από βίαιη εκποίηση της κύριας κατοικίας.

Το ποσό της αποπληρωμής, προκύπτει με βάση τους κανόνες της προσφοράς και της ζήτησης, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής που είναι η κατοικία, αλλά και της ίδιας της κατοικίας. (Βενιέρης & Κατσάς, 2016)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Νομολογία-Παραδείγματα

4.1 Εισαγωγή

Εξετάζοντας τις πρόσφατες εξελίξεις στην νομολογία, μπορεί να διαπιστωθεί ότι υπάρχει ένας προβληματισμός ως προς το θέμα του δόλου του οφειλέτη κατά την χρονική στιγμή της ανάληψης των δανειακών υποχρεώσεων. Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με την απόφαση 153/2017, προέκυψε³ ότι δεν θεωρούνται άξιες προστασίας όλες οι επιλογές των δανειοληπτών, δηλαδή ο αλόγιστος δανεισμός ή ο υπερδανεισμός, καθώς τέθηκαν όρια στην προστασία των δανειοληπτών, όπως επίσης και στην προστασία που αφορά την κύρια κατοικία. Επιπλέον, προκύπτει μια τάση απόρριψης αιτήσεων από τα ειρηνοδικεία, καθώς διαπιστώνεται δόλος από τους οφειλέτες, ενώ διαπιστώνεται επίσης η αίτηση για υπαγωγή από μεγαλοοφειλέτες. Οι οφειλέτες αυτοί με την μεγάλη δανειακή επιβάρυνση, έρχονται σε αντίθεση με την λογική του νόμου, που αφορά τον «συνετό και υπεύθυνο δανειολήπτη». Για το λόγο αυτό και ο νομοθέτης στις τροποποιήσεις που έκανε, έθεσε αυστηρότερα εισοδηματικά κριτήρια για τους δανειολήπτες, όπως επίσης και αυστηρότερους κανονισμούς που αφορούν την προστασία της κατοικίας.

Παράλληλα, από την προαναφερθείσα απόφαση του Αρείου Πάγου, προκύπτει ότι περιορίζεται η ευθύνη των τραπεζών, που ίσχυε μέχρι πρότινος και αφορούσε την επιθετική πολιτική που ακολουθούνταν για την χορήγηση νέων πιστώσεων καθώς επίσης και την ευθύνη της πολιτείας για την προστασία των πολιτών που έχουν υπερχρεωθεί.

Ωστόσο, η απόφαση αυτή του Αρείου Πάγου, φαίνεται να έρχεται σε αντίθεση με την αιτιολογική έκθεση του Ν. 3869/2010, η οποία δεν αναφέρει πουθενά ότι ο νόμος έχει θεσπιστεί μόνο για μικροοφειλέτες, ενώ κάτι αντίστοιχα ισχύει και για τον Πτωχευτικό Κώδικα, ο οποίος δεν έχει θεσπιστεί κατ' αποκλειστικότητα για μεγαλέμπορους ή για μικρεμπόρους. Επίσης, ο υψηλός δανεισμός ενός οφειλέτη,

³ Από την εφαρμογή του νέου νόμου, όπως αυτός ισχύει έπειτα από την τροποποίηση 4336/2015 και 4346/2015

μπορεί να σχετίζεται με την έλλειψη των αναγκαίων γνώσεων, καθώς και με την έλλειψη σχετικής εμπειρίας στην συναλλαγή του με την τράπεζα.

4.2 Απόφαση 456/2019 - Ειρηνοδικείο Αθηνών - Ρύθμιση οφειλών, προστασία πρώτης κατοικίας

Στην συγκεκριμένη περίπτωση, η αιτούσα και ο αιτών σύζυγός της, με την υπ. αριθμόν. 752/2018 αίτησή της επικαλέστηκε πτωχευτική ικανότητα και μόνιμη αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της ενώ παράλληλα ζήτησε την διευθέτησή τους από το αρμόδιο δικαστήριο, με εξαίρεση εκποίησης της πρώτης κατοικίας της. Η αίτηση αυτή έγινε στο Ειρηνοδικείο Αθηνών, καθώς στην Περιφέρεια αυτή βρίσκεται η κατοικία των αιτούμενων, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 του Ν. 3869/2010. Πέρα από την τήρηση των προϋποθέσεων που αφορούν την αίτηση, το Δικαστήριο προέβη σε αυτεπάγγελτη έρευνα στα αρχεία του, προκειμένου να διαπιστώσει ότι δεν εκκρεμεί άλλη σχετική αίτηση από την αιτούμενη και τον αιτούντα, αλλά και έρευνα για το ότι δεν έχει εκδοθεί αντίστοιχη απόφαση για ρύθμιση ή απαλλαγή των οφειλών τους, όπως προσδιορίζεται από το άρθρο 13 του Ν. 3869/2010. Επομένως, η αίτηση αυτή θεωρείται ότι είναι επαρκώς ορισμένη και νόμιμα στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 1,4,5,6 παρ. 3,8,9 και 11 του Ν. 3869/2010 (Ειρ. Αθ. 456/2019).

Από την κατάθεση της αιτούσας και την ένορκη κατάθεση του αιτούντα συζύγου, προέκυψε ότι έχουν περιέλθει σε μόνιμη αδυναμία να πληρώσουν τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις τους, χωρίς να υπάρχει δική τους υπαιτιότητα, καθώς το εισόδημα τους μειώθηκε, γεγονός που μπορεί να διαπιστωθεί και από τα εκκαθαριστικά σημειώματα 2008-2018 και επειδή στερούνται εμπορικής ιδιότητας, δεν έχουν και την πτωχευτική ικανότητα. Θα πρέπει να τονιστεί ότι η αιτούσα και ο αιτών είναι εργατοτεχνίτες πλαστικών και από το πλέον πρόσφατο εκκαθαριστικό τους σημείωμα προκύπτει ότι το μέσο μηνιαίο εισόδημά τους ανέρχεται σε 1.595,79€ κατά μέσο όρο (Ειρ. Αθ. 456/2019)

Από την κατάθεση της αιτούμενης, προέκυψε ότι ο καθένας από τους αιτούντες οφείλει συνολικά προς την πιστώτρια τράπεζα ποσό ύψους 107.793,85€, το οποίο αφορούσε την αγορά και βελτίωση της πρώτης κατοικίας αυτών. Οι δανειακές υποχρεώσεις αυτές ήταν εμπραγμάτως εξασφαλισμένες με προσημείωση υποθήκες επί της κατοικίας που έχουν στην ιδιοκτησία τους. Οι αιτούντες διαθέτουν διαμέρισμα 73,04τ.μ., τετάρτου ορόφου και μια αποθήκη 9,16τ.μ. στον Ασπρόπυργο, με συνολική αντικειμενική αξία 49.087,13€. Επιπλέον, ο αιτών έχει στην κατοχή του ένα αγροτεμάχιο 165,10 τ.μ., εντός του οποίου βρίσκεται ισόγειο ακίνητο 80τ.μ., κατασκευής 2005, το οποίο ωστόσο λόγω της τοποθεσίας και της δυσμενούς συγκυρίας που επικρατεί στην οικονομία, δεν θεωρείται ότι μπορεί με την εκποίησή του να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις της πιστώτριας τράπεζας. Επίσης, οι αιτούντες έχουν στην κατοχή τους όχημα 2.000cc αγορασμένο το 2008, ωστόσο εξαιτίας της χαμηλής εμπορικής τους αξίας και εξαιτίας του γεγονότος ότι αποτελεί το μοναδικό μέσο μεταφοράς της οικογένειας δεν κρίνεται πρόσφορο προς εκποίηση για την ικανοποίηση της πιστώτριας τράπεζας, λαμβάνοντας υπόψη τα έξοδα που έχει η εν λόγω διαδικασία (Ειρ. Αθ. 456/2019).

Λαμβάνοντας υπόψη τα όσα αναφέρθηκαν το Δικαστήριο δέχεται την αίτηση τους και ρυθμίζει τα χρέη τους προς την πιστώτρια τράπεζα για χρονικό διάστημα τριών ετών, έναντι ποσό 100 ευρώ για τον καθένα, έτσι ώστε να γίνει σύμμετρη ικανοποίηση των απαιτήσεων της τράπεζας. Επίσης, από την απόφαση αυτή προσδιορίζεται ότι, οι αιτούντες, θα πρέπει να καταβάλουν εντός του πρώτου δεκαπενθημέρου κάθε μήνα το ποσό αυτό, ξεκινώντας από τον δεύτερο μήνα μετά την δημοσίευση της εν λόγω απόφασης. Ακόμη, αποφασίστηκε η εξαίρεση της κύριας κατοικίας των αιτούντων, ενώ επιβλήθηκε σε κάθε έναν από τους αιτούντες να καταβάλλει μηνιαίως για την διάσωση της κύριας κατοικίας τους το ποσό των 133,33 ευρώ τον μήνα για χρονικό διάστημα 25 ετών προς την πιστώτρια τράπεζα, με την καταβολή αυτή να ξεκινά τρία χρόνια έπειτα από τον δεύτερο μήνα της δημοσίευσης της παρούσας απόφασης και θα πρέπει να γίνεται στο πρώτο δεκαπενθήμερο του κάθε μήνα εντόκως, λαμβάνοντας υπόψη το μέσο κυμαινόμενο επιτόκιο στεγαστικών δανείων (Ειρ. Αθ. 456/2019).

4.3 Απόφαση 1136/2012 - Ειρηνοδικείο Αθηνών - Διαγραφή χρεών

Στην αίτηση αυτή, ο αιτών ήταν 59 ετών, συνταξιούχος του ΙΚΑ και έγγαμος με άνεργη, έχοντας τρία ενήλικα παιδιά, εκ των οποίων το ένα βρίσκεται με αναπηρία 67%, ενώ ο αιτών έχει βρεθεί σε αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών του προς την πιστώτρια τράπεζα. Στόχος της αίτησης αυτής ήταν η διευθέτηση των οφειλών του, έτσι ώστε η αίτηση αυτή να λειτουργήσει ως δικαστικός συμβιβασμός και αν αυτό δεν καταστεί δυνατό, τότε το δικαστήριο να προβεί σε ρύθμιση των οφειλών του. Το Δικαστήριο αυτό είναι αρμόδιο για την εξέταση της αίτησης, η οποία έχει κατατεθεί εντός έξι μηνών από την αποτυχία εξωδικαστικού συμβιβασμού, ενώ συνοδεύεται από όλα τα νόμιμα δικαιολογητικά. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο αιτών είχε απολυθεί από την εργασία του το 2009 και διέθετε εισοδήματα. Το συνολικό ύψος των οφειλών των ληξιπρόθεσμων οφειλών του ανέρχεται σε 231.516 ευρώ, εκ των οποίων τα 61.580,15 ευρώ και τα 103.571,90 ευρώ αφορούν δάνεια στεγαστικής πίστης όπου ο αιτών είναι εγγυητής και πρωτοφειλέτης είναι η σύζυγός του, ενώ τα υπόλοιπα ποσά αφορούν δάνεια καταναλωτικής πίστης. Ο αιτών εργαζόταν ως πωλητής σε μεταφορική εταιρεία, από την οποία απολύθηκε τον Ιούλιο του 2009, ενώ πριν απολυθεί λάμβανε μισθό 1.500 ευρώ και στη συνέχεια έως και τον Ιούνιο του 2010, λάμβανε επίδομα ανεργίας 545 τον μήνα. Έπειτα, από τον Αύγουστο του 2010 έως και τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους εργάστηκε σε μια εταιρεία όπου έλαβε 1.870 ευρώ συνολικά, ενώ έπειτα βρέθηκε εκ νέου άνεργος έως τις 19 Σεπτεμβρίου 2011, όπου υπέβαλε αίτηση στο ΙΚΑ για συνταξιοδότηση. Με σχετική απόφαση του ΙΚΑ αποφασίστηκε η χορήγηση προσωρινής σύνταξης ύψους 438,16 ευρώ, ενώ κατά την εξέταση της αίτησης, αναμένονταν η χορήγηση οριστικής σύνταξης, η οποία και αναμένεται να βελτιώσει την εισοδηματική κατάσταση του αιτούντος. Όσον αφορά την σύζυγο του αιτούντος, αυτή δεν εργάζεται από το 1980, οπότε και γεννήθηκε η κόρη τους, η οποία έχει σοβαρό πρόβλημα υγείας (Ειρ. Αθ. 1136/2012).

Εξετάζοντας τις παραμέτρους αυτές, δέχεται την αίτηση που υπέβαλε ο αιτούμενος και αποφασίζει ρύθμιση των οφειλών, όπου ο υπόχρεος θα καταβάλλει 100 ευρώ το μήνα για το πρώτο έτος, ενώ στη συνέχεια για τρία έτη, θα καταβάλλει 400 ευρώ το μήνα, με υποχρέωση καταβολής αυτών να προκύπτει κατά τη διάρκεια του

πρώτου τριμήνου του μήνα. Επίσης, το Δικαστήριο διατάζει την ελεύθερη εκποίηση ενός αγροτεμαχίου το οποίο είναι κυριότητας του αιτούντος και έχει έκταση 285τ.μ. και βρίσκεται στην Κερατέα, με το τίμημα να προσδιορίζεται στα 2/3 της αντικειμενικής του αξίας. Όσον αφορά τις επιπλέον απαιτήσεις της τράπεζας, δεν θα εξυπηρετηθούν από τη ρύθμιση και σε περίπτωση επιτυχούς εκποίησης του ακινήτου, δεν θα ικανοποιούν (Ειρ. Αθ. 1136/2012).

4.4 Απόφαση 112/2017 - Ειρηνοδικείο Καλλιθέας-Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων - Αίτηση υπαγωγής σε ρύθμιση - Αδυναμία πληρωμών - Καλόπιστος οφειλέτης - Μηνιαίες καταβολές - Εξαίρεση κύριας κατοικίας

Στην εν λόγω υπόθεση, ο αιτών κατέθεσε αίτηση με αριθμό 312/2015, η οποία για να είναι ορισμένη θα πρέπει ο αιτών να είναι φυσικό πρόσωπο, το οποίο δεν θα έχει την πτωχευτική ικανότητα, ενώ θα πρέπει να αποδεικνύεται προσπάθεια εξωδικαστικού συμβιβασμού με τους πιστωτές. Ακόμη, θα πρέπει ο αιτών να βρίσκεται σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών του. Επίσης, στην αίτηση θα πρέπει να περιγράφεται αναλυτικά η οικογενειακή κατάσταση του, δηλαδή αν είναι έγγαμος ή όχι, όπως επίσης και τα προστατευόμενα μέλη, ενώ θα πρέπει να αναφέρεται και το ύψος των βιοτικών δαπανών, χωρίς να γίνεται περαιτέρω ανάλυση αυτών (Βενιέρης & Κατσάς,2016).

Ο αιτών είχε υποβάλλει αίτηση στις 14-3-2012 και με την παρούσα αίτηση παραιτήθηκε από τις αξιώσεις εκείνης. Με την αίτηση του, επικαλείται έλλειψη πτωχευτικής ικανότητας καθώς και μόνιμη αδυναμία πληρωμών των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, ενώ επιζητεί διευθέτηση των υποχρεώσεών του, είτε την ρύθμιση των οφειλών του, είτε την απαλλαγή του από τα χρέη, λαμβάνοντας υπόψη την προσωπική, περιουσιακή και εισοδηματική του κατάσταση. Το εν λόγω Δικαστήριο είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης του αιτούντος, καθώς στην περιοχή αυτή βρίσκεται η μόνιμη κατοικία του, ενώ η αίτηση είναι ορισμένη καθώς περιλαμβάνονται όλα τα στοιχεία που αναφέρει ο Νόμος. Ο αιτών είναι γεννημένος το 1961 και από το 2006 είναι σε διάσταση με την σύζυγό του και έχει δύο τέκνα, γεννημένα το 1989 και το

1992, με τα οποία και διαμένει σε μισθωμένη κατοικία στην Καλλιθέα, καταβάλλοντας μηνιαίο μίσθωμα 300 ευρώ (Ειρ. Καλλιθέας 112/2017).

Έως και το 2006 εργάζονταν ως μισθωτός, λαμβάνοντας μισθό που κυμαίνονταν από 900-1.100 ευρώ, ενώ παράλληλα εργάζονταν και η σύζυγός του⁴, η οποία λάμβανε και αυτή παρόμοιο μισθό. Όμως, το 2006, ο αιτών απολύθηκε από την εργασία του και έλαβε για δύο έτη επίδομα ανεργία από τον ΟΑΕΔ, το οποίο κυμαίνονταν σε 395 ευρώ μηνιαίως. Από το 2008 έως και το 2011 εργάστηκε ως ελεύθερος επαγγελματίας, έχοντας χαμηλά εισοδήματα και φθάνοντας σε μέγιστο το 2009 (7.251,53 ευρώ). Το 2012 φαίνεται να είχε ως μοναδικό έσοδο ένα μίσθωμα 2.100 ευρώ από το ακίνητο που θα αναφερθεί στη συνέχεια, ενώ τα έτη 2013 και 2014, εργάστηκε περιστασιακά σε επιχείρηση λιανικού εμπορίου παγωτών, αποκομίζοντας χαμηλά εισοδήματα, ενώ από τον Σεπτέμβριο του 2015 έχει προσληφθεί από εταιρεία με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, έχοντας ως μηνιαίες καθαρές αποδοχές 492,31 ευρώ. Θα πρέπει να τονιστεί ότι ο αιτών έχει στην κατοχή του εξ' αδιαιρέτου κυριότητα σε ποσοστό 50% του ακινήτου που θα περιγράψει παρακάτω, το οποίο μισθώνεται συνολικά έναντι ποσού 350 ευρώ, ενώ ο αιτών λαμβάνει και μηνιαία οικονομική ενίσχυση από τους γονείς του ύψους 200 ευρώ, επομένως το συνολικό του εισόδημα ανέρχεται σε 867,31 ευρώ (Ειρ. Καλλιθέας 112/2017).

Το 2004, σύμφωνα με το Αγοραπωλητήριο Συμβόλαιο απέκτησε το ½ εξ αδιαιρέτου της κυριότητας από ένα διαμέρισμα 80,47 τ.μ., το οποίο μπορεί να χρησιμοποιήσει ως κύρια κατοικία του αιτούντος και για αυτό ζητάει και εξαίρεση από την εκποίηση. Η αντικειμενική αξία του μεριδίου του αιτούντος ανέρχεται σε 21.509,63 ευρώ, ενώ το 80% αυτής σε 17.207,70€. Σε χρόνο προγενέστερο από ένα έτος από την κατάθεση της αίτησης, ο αιτών δανείστηκε από τρεις τράπεζες, στις οποίες οφείλει συνολικά 148.840,52 ευρώ, τα οποία αναλύονται σε στεγαστικά και καταναλωτικά ενυπόθηκα δάνεια. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε ήδη από το 2006, ο αιτών βρίσκεται είτε σε ανεργία, είτε εργάζεται έχοντας χαμηλότερες αποδοχές, σε σχέση με την περίοδο όπου έλαβε τα σχετικά δάνεια. Όπως διαπιστώνεται ήδη από το 2011, ο αιτών έχει περιέλθει χωρίς να υπάρχει δόλος σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων

⁴ Με την οποία δεν είχε ακόμα περιέλθει σε διάσταση

χρηματικών οφειλών του και επομένως διαθέτει τα στοιχεία του καλόπιστου οφειλέτη, όπως αναφέρει ο Ν. 3869/2010 (Ειρ. Καλλιθέας 112/2017).

Όπως προκύπτει συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την ρύθμιση των υποχρεώσεών του με μηνιαίες καταβολές από τα εισοδήματά του, αλλά και για μηνιαίες καταβολές, έτσι ώστε να εξαιρεθεί το ακίνητό του από την εκποίηση, το οποίο όπως έχει αναφερθεί δύναται να αποτελέσει την κύρια κατοικία του. Η διάρκεια της ρύθμισης που αποφασίζεται είναι 48 μήνες, λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία του αιτούντος, αλλά και το ύψος των οφειλών, η οποία θα ξεκινήσει από τον Ιούνιο του 2017 έως και τον Μάιο του 2021. Αναφορικά με την ρύθμιση και θεωρώντας ότι το μηνιαίο εισόδημα του αιτούντος είναι 860,00 ευρώ, προσδιορίζονται οι μηνιαίες βιοτικές δαπάνες σε 660,00 ευρώ, θεωρώντας επίσης ότι τα τέκνα είναι σε ηλικία που μπορούν να εργαστούν. Επομένως, το διαθέσιμο εισόδημα είναι 200 ευρώ, το οποίο και θα πρέπει να καταβάλλει ο αιτών στις τράπεζες, κατά την διάρκεια του πρώτου δεκαπενθημέρου του μήνα, όπως προβλέπεται από την παράγραφο 2, του άρθρου 8 του Ν. 3869/2010 (Ειρ. Καλλιθέας 112/2017).

Το Δικαστήριο δέχεται την αίτηση και ρυθμίζει τα χρέη, με τον τρόπο που αναφέρθηκε, ενώ εξαιρεί από την εκποίηση το ακίνητο που ανήκει στον αιτούντα (1/2 εξ αδιαιρέτου), το οποίο μπορεί να χρησιμεύσει ως κύρια κατοικία. Για την διάσωση της κατοικίας, ο οφειλέτης δικαιούται να καταβάλει στην πρώτη τράπεζα το συνολικό ποσό 17.207,70 ευρώ και συγκεκριμένα το ποσό των 71,70 ευρώ τον μήνα για χρονικό διάστημα είκοσι ετών, το πρώτο δεκαήμερο του κάθε μήνα, εντόκως και χωρίς ανατοκισμό, λαμβάνοντας υπόψη το μέσο ετήσιο επιτόκιο στεγαστικού δανείου (Ειρ. Καλλιθέας 112/2017).

4.5 Απόφαση 771/2016 - Ειρηνοδικείο Αθηνών - Υπερχρεωμένα νοικοκυριά-Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων - Χρέη προς ασφαλιστικούς φορείς-Εξαίρεση ΟΑΕΕ - Αντισυνταγματικότητα ρύθμισης

Στην παρούσα υπόθεση εξετάζεται η αίτηση με αριθμό 4195/2015, η οποία ορίστηκε να συζητηθεί στις 10 Μαρτίου 2016. Η αιτούσα επικαλείται στην αίτησή της έλλειψη πτωχευτικής ικανότητας, καθώς και μόνιμη αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών της. Στις οφειλές αυτές, πέρα από τα πιστωτικά ιδρύματα περιλαμβάνονται και οφειλές προς το δημόσιο και τους ασφαλιστικούς φορείς, των οποίων η διευθέτηση ζητείται από το δικαστήριο, με εξαίρεση την εκποίηση της κύριας κατοικίας, όπως προτείνεται στο σχέδιο.

Το Δικαστήριο όπου εξετάζεται είναι αρμόδιο, λαμβάνοντας υπόψη την κατοικία της αιτούσας, ενώ για το παραδεκτό της αίτησης τηρήθηκαν τα όσα αναφέρονται στις ανάλογες διατάξεις του νόμου 3869/2010, όπως αυτός έχει τροποποιηθεί με τις ισχύουσες διατάξεις. Όσον αφορά την αιτούσα, είναι γεννημένη το 1962, είναι άγαμη και κατοικεί σε διαμέρισμα, επί του οποίου είναι εμπράγματος δικαιούχος δικαιώματος υψηλής κυριότητας κατά ποσοστό 2/3 εξ αδιαιρέτου και πλήρους κυριότητας κατά 1/3 εξ αδιαιρέτου, Από το 2000 έως και το 2012 εργαζόταν ως σχεδιάστρια μόδας, ενώ το 2012 διέκοψε την δραστηριότητά της αυτή και έως και την ημερομηνία εκδίκασης της υπόθεσης παρέμεινε άνεργη. Από την προσκόμιση των εκκαθαριστικών σημειώματα των τελευταίων ετών διαπιστώνεται μηδενικό εισόδημα, με εξαίρεση το έτος 2013, όπου το εισόδημά της ανήλθε σε 527,99 ευρώ από μισθωτές υπηρεσίες, ενώ κατά το παρελθόν είχε παρουσιάσει ικανοποιητικό εισόδημα, όπως το 2006 21.947,89 ευρώ και το 2005 12.803,61 ευρώ (Ειρ. Αθ. 771/2016).

Όσον αφορά στην ακίνητη περιουσία, από την δήλωση Ε9 του 2007 και από τον προσδιορισμό του ενιαίου φόρου ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΝ.Φ.Ι.Α.) του έτους 2016, προκύπτει ότι η αιτούσα είναι εμπράγματος δικαιούχος δικαιώματος υψηλής κυριότητας κατά ποσοστό 2/3 εξ αδιαιρέτου και πλήρους κυριότητας κατά 1/3 ενός διαμερίσματος που βρίσκεται στον δεύτερο όροφο και είναι κατασκευασμένο το 1982, επιφάνειας κυρίων χώρων 60 τ.μ. με αντικειμενική αξία 54.810 ευρώ. Επιπλέον, η αιτούσα είναι εμπράγματος δικαιούχος δικαιώματος πλήρους κυριότητας κατά ποσοστό 1/3 εξ αδιαιρέτου ενός ισόγειου διαμερίσματος που βρίσκεται στο ισόγειο, εμβαδού 65 τ.μ. κατασκευής 1982, και ενός διαμερίσματος που βρίσκεται στον τρίτο όροφο, κατασκευής 1982, με επιφάνεια 42 τ.μ.. Η εμπορική αξία του δικαιώματος της αιτούσας επί των συγκεκριμένων ακινήτων ανέρχεται σε 15.000 ευρώ και 10.000 ευρώ

αντίστοιχα, ενώ η αιτούσα έχει και στην κατοχή της ένα αυτοκίνητο 1.600cc, με έτος πρώτης κυκλοφορίας το 2000, το οποίο έχει εμπορική αξία 4.000 ευρώ.

Η αιτούσα σε χρόνο προγενέστερο του ενός έτους από την κατάθεση της αίτησης, έχει αναλάβει τα ακόλουθα χρέη, τα οποία θεωρούνται ληξιπρόθεσμα και υπολογίζονται με την αξία που είχαν κατά την διαδικασία συζήτησης της αίτησης. Οφείλει συνολικά 64.613,86 ευρώ προς τους ιδιώτες πιστωτές, όπου τα 52.114,59 αφορούν σύμβαση στεγαστικού δανείου, με την απαίτηση αυτή να είναι εμπραγμάτως εξασφαλισμένη με προσημείωση υποθήκης επί του ακινήτου που χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία αυτής, ενώ οι υπόλοιπες οφειλές αφορούν καταναλωτικό δάνειο και πιστωτική κάρτα. Επιπλέον, η αιτούσα διαθέτει βεβαιωμένες οφειλές προς την ΔΟΥ που δημιουργήθηκαν την περίοδο από το 2011 έως και τις 31.12.2014 ύψους 2.544,75 ευρώ.

Έως και το 2012, η αιτούσα ήταν συνεπής με τις δανειακές τις υποχρεώσεις, καθώς διέθετε εισόδημα από την εργασία της, ενώ στη συνέχεια για ένα ακόμη διάστημα εξυπηρετούσε τις υποχρεώσεις της με οικονομική βοήθεια που παρεχόταν από το συγγενικό της περιβάλλον και κυρίως από τη μητέρα της που ήταν συνταξιούχος. Το 2013 έπαυσε τις πληρωμές της, καθώς περιήλθε σε μόνιμη και γενική αδυναμία, χωρίς να έχει η ίδια υπαιτιότητα, ενώ εξαιτίας της δραστηριότητας που ασκούσε δεν είχε την εμπορική ιδιότητα. Επίσης, ο υπερδανεισμός της, αλλά και η αδυναμία της να ανταποκριθεί στις οικονομικές απαιτήσεις των πιστωτών, δεν οφείλονταν σε δόλο, ενώ η προσπάθεια που έκανε να ρυθμίσει τα χρέη της, δεν περιείχε κανένα στοιχείο καταχρηστικής συμπεριφοράς. Κατά τον χρόνο εκδίκασης της αίτησης, η αιτούμενη κάλυπτε τις βιοτικές της ανάγκες από το συγγενικό της περιβάλλον, ενώ η ίδια εξέφρασε την πρόθεση να καταβάλει μηνιαίως 100 ευρώ προς εξυπηρέτηση των υποχρεώσεών της, ποσό που θα προέρχεται από την βοήθεια της μητέρας της (Ειρ. Αθ. 771/2016).

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι τα περιουσιακά στοιχεία της αιτούμενης, με εξαίρεση την πρώτη κατοικία είναι μικρής αξίας και δύσκολα μπορούν να εκποιηθούν, το δικαστήριο θα πρέπει να προχωρήσει σε ρύθμιση μηνιαίων καταβολών για ένα χρονικό διάστημα τριών ετών, έτσι ώστε να υπάρξει μερική εξόφληση των οφειλών της,

όπως ορίζεται στο άρθρο 2, παρ. 2., του Ν. 3869/2010. Έτσι, αποφασίστηκε η καταβολή 100 ευρώ τον μήνα για μια τριετία, ενώ όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία με βάση τις συνθήκες που επικρατούν στην αγορά, δεν φαίνεται να μπορούν να προσελκύσουν αγοραστικό ενδιαφέρον και συνεπώς θα πρέπει να εξαιρεθούν από την εκποίηση, δεδομένου και του ύψους των εξόδων που απαιτούνται για να προχωρήσει μια τέτοια διαδικασία (Ειρ. Αθ. 771/2016).

4.6 Απόφαση 69/2013 – Ειρ. Καλαμάτας - Υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα - Μηνιαίες καταβολές-Εξαίρεση οικοπέδου όπου πρόκειται να αναγερθεί η κύρια κατοικία αιτούντος

Στην εν λόγω περίπτωση, ο αιτών επικαλείται την έλλειψη πτωχευτικής ικανότητας, καθώς και μόνιμη αδυναμία πληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών του προς τους πιστωτές του, ενώ παράλληλα αιτείται την ρύθμιση των χρεών του, αφού πρώτα ληφθεί υπόψη η οικογενειακή και η περιουσιακή του κατάσταση. Ουσιαστικά, αξιολογώντας την οικογενειακή και την περιουσιακή του κατάσταση, επιδιώκει διαγραφή μέρους των υποχρεώσεων που έχει απέναντι στον πιστωτή του.

Το δικαστήριο είναι καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιο να δικάσει την υπόθεση, καθώς ο αιτών είναι κάτοικος Καλαμάτας, ενώ έχει ακολουθηθεί η διαδικασία του εξωδικαστικού συμβιβασμού, η οποία και έχει αποτύχει, όπως αυτό αποτυπώνεται από δικηγόρο Καλαμάτας. Επιπλέον, η αίτηση αυτή έχει κατατεθεί σε χρονικό διάστημα έξι μηνών από την αποτυχία του εξωδικαστικού συμβιβασμού, όπως αυτό προσδιορίζεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1 του Ν. 3869/2010 και τέλος δεν υπάρχει εκκρεμότητα με άλλη αίτηση του αιτούντος για ρύθμιση των χρεών του, είτε στο εν λόγω δικαστήριο, είτε σε κάποιο άλλο Ειρηνοδικείο της χώρας, ούτε έχει εκδοθεί απόφαση για ρύθμιση με απαλλαγή από τις οφειλές του, έπειτα από αυτεπάγγελτο έλεγχο που έκανε το Δικαστήριο. Θα πρέπει να τονιστεί ότι η αίτηση την οποία κατέθεσε ο αιτούμενος, περιέχει όλες τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1 του Ν. 3869/2010, δηλαδή υπάρχει η κατάσταση της περιουσίας του αιτούμενου, καθώς επίσης και των εισοδημάτων, τόσο του ίδιου, όσο και της συζύγου. Επιπλέον, υπάρχουν οι

καταστάσεις που προέρχονται από τις πιστώτριες τράπεζες, όπου εκεί προσδιορίζονται οι απαιτήσεις τους, που αφορούν το κεφάλαιο, τους τόκους, αλλά και τα διάφορα άλλα έξοδα. Τέλος, περιέχει και το σχέδιο διευθέτησης των οφειλών του αιτούμενου. Επιπλέον, θα πρέπει να αναφερθεί ότι η πιστώτρια τράπεζα αρνήθηκε την αίτηση για εξωδικαστικό συμβιβασμό, καθώς θεωρεί ότι δεν υπάρχει μόνιμη αδυναμία του αιτούντος να πληρώνει τις υποχρεώσεις του, ωστόσο είναι νόμιμη σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 3869/2010, για αυτό και θα συνεξετασθεί στην ουσία της με την αίτηση.

Όπως προέκυψε από την ένορκη κατάθεση που έκανε μάρτυρας του αιτούντος, διαπιστώθηκε ότι ο αιτών είναι παντρεμένος, έχει τρία παιδιά και πάσχει από λεμφωματοειδή κοκκιωμάτωση στους πνεύμονες, η οποία εκδηλώθηκε τον Ιούλιο του 2010. Από τότε ο ασθενής υποβάλλεται σε φαρμακευτική αγωγή και θεραπεία, ενώ πριν από αυτά έγινε επέμβαση και βιοψία, ενώ ένα χρόνο αργότερα, το 2011, ο ασθενής προέβη σε μεταμόσχευση αιμοποιητικών κυττάρων και κρίθηκε ότι δεν μπορεί να εργαστεί. Έτσι υπεβλήθη αίτηση για χορήγηση αναπηρικής σύνταξης, το 2012, ενώ πριν ασθενήσει, ο αιτών εργαζόταν ως ιδιωτικός υπάλληλος σε σουπερμάρκετ, ενώ όσο καιρό ήταν άρρωστος λάμβανε επίδομα από το ΙΚΑ εξαιτίας της ανικανότητά τους να εργαστεί. Όσον αφορά την σύζυγο του αιτούντος, αυτή εργάζεται μόνιμα ως υπάλληλος στον Δήμο Μεσσήνης, στο τμήμα πρασίνου. Το μηνιαίο εισόδημα που έχει ο αιτών περιορίζεται μόνο στον μισθό της γυναίκας του, ενώ το ποσό αυτό είχε περιορισθεί σε μεγάλο βαθμό σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές. Ο αιτών διαμένει ως φιλοξενούμενος με την οικογένειά του στην κατοικία που ανήκει στην μητέρα της συζύγου του και οι συνολικές δαπάνες διαβίωσης φθάνουν τα 900 ευρώ, με τα οποία καλύπτονται οι ανάγκες για διατροφή, για ένδυση, μετακινήσεις, καθώς επίσης και για τις εκπαιδευτικές ανάγκες που προκύπτουν από τα ανήλικα παιδιά. Ωστόσο, η οικονομική κατάσταση του αιτούντος, αναμένεται να βελτιωθεί εφόσον λάβει την αναπηρική σύνταξη που δικαιούται, όμως περαιτέρω βελτίωση δεν αναμένεται να υπάρξει, λαμβάνοντας υπόψη την δυσχερή οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η χώρα (Ειρ. Καλαμάτας 771/2016).

Ο οφειλέτης, σε χρόνο που είναι προγενέστερος του έτους που κατατέθηκε η αίτηση, είχε λάβει από την πιστώτρια τράπεζα καταναλωτικό δάνειο, του οποίου η

οφειλή σήμερα μαζί με τους τόκους ανέρχεται στο ποσό των 10.699,98 ευρώ, ενώ όπως ήδη αναφέρθηκε από το 2011, ο οφειλέτης βρίσκεται σε αδυναμία να ανταποκριθεί στην ληξιπρόθεσμη υποχρέωση, ενώ δεν υπάρχει δόλος στη συμπεριφορά του οφειλέτη. Σχετικά με τα περιουσιακά στοιχεία του αιτούντα, αυτός διαθέτει την πλήρη κυριότητα ενός οικοπέδου το οποίο βρίσκεται σε οικισμό δημοτικού διαμερίσματος του Δήμου Μεσσήνης, επιφανείας 470τ.μ., με την εμπορική του αξία να εκτιμάται στα 10.000 ευρώ, εξαιτίας της περιοχής, της έκτασης που έχει, αλλά και γενικότερα της χαμηλής ζήτησης που υπάρχει στην αγορά ακινήτων εξαιτίας της δυσμενούς οικονομικής κρίσης. Στο εν λόγω οικόπεδο, ο δανειολήπτης επιδιώκει να προβεί στην τοποθέτηση προκατασκευασμένης κατοικίας, έτσι ώστε να καλύψει τις στεγαστικές ανάγκες της πενταμελούς του οικογένειας, λαμβάνοντας υπόψη ότι φιλοξενείται στο σπίτι της μητέρας της συζύγου του. Η αξία του εν λόγω οικοπέδου δεν ξεπερνά τα όρια του αφορολόγητου, το οποίο για έγγαμο με παιδιά ανέρχεται σε 250.000 ευρώ, προσαυξημένο κατά 50%, όπως προσδιορίζει ο νόμος για την εξαίρεση από την εκποίηση. Επιπροσθέτως, ο αιτών είναι κάτοχος ενός αυτοκινήτου, το οποίο έχει έτος πρώτος κυκλοφορίας το 2001, με την αξία του να μην ξεπερνά τις 3.000 ευρώ, ενώ είναι αναγκαία η χρήση του για τις μετακινήσεις του και τις μετακινήσεις της οικογένειάς του (Ειρ. Καλαμάτας 771/2016).

Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία του αιτούντος που αναφέρθηκαν εκτενώς ήδη, διαπιστώνεται ότι υπάρχουν οι προϋποθέσεις για την υπαγωγή του οφειλέτη στη ρύθμιση, σύμφωνα με τον Ν. 3869/2010 και συγκεκριμένα στα άρθρα 8, παρ. 2 και άρθρο 9, παρ. 2 το Δικαστήριο κάνει δεκτή την αίτηση του ως βάσιμη και ουσιώδης, ενώ ζητείται να ρυθμιστεί το χρέος του αιτούντος Ο οφειλέτης σύμφωνα με την ρύθμιση καλείται να καταβάλλει, την πρώτη μέρα του κάθε μήνα το ποσό των 50 ευρώ, για χρονικό διάστημα 48 μηνών, αρχής γενομένης από τον επόμενο μήνα από την κοινοποίηση της απόφασης. Επιπροσθέτως, το Δικαστήριο αποφασίζει την εξαίρεση της εκποίησης του οικοπέδου, το οποίο ανήκει στον αιτούντα και επί του οποίου αναμένεται να ανεγερθεί η κύρια κατοικία του. Προκειμένου να υπάρξει διάσωση του ακινήτου, θα πρέπει ο υπόχρεος να καταβάλλει επιπλέον 86,45 ευρώ τον μήνα για χρονικό διάστημα 96 μηνών, με την καταβολή των δόσεων να γίνεται την 1^η μέρα κάθε

μήνα, δύο χρόνια αφότου η δημοσιευτεί η εν λόγω απόφαση, χωρίς να υπάρχει ανατοκισμός, ενώ το επιτόκιο είναι κυμαινόμενο (Ειρ. Καλαμάτας 771/2016).

4.7 Απόφαση 927/2018 – Ειρ. Βόλου - Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων - Ορισμός μηδενικών καταβολών

Στην περίπτωση που εξετάζεται, η δανειολήπτρια έχει καταθέσει αίτηση το 2013 προκειμένου να ρυθμιστούν οι οφειλές της με μηδενικές καταβολές, καθώς ήταν άνεργη, διέθετε μηδενικά εισοδήματα, ενώ κάτι ανάλογο συνέβαινε και με τον σύζυγό της. Το Δικαστήριο έκανε δεκτή την αίτησή της, ενώ προσδιορίστηκαν μηδενικές καταβολές και προσδιορίστηκε δικάσιμος για τον εκ νέου προσδιορισμού των μηνιαίων καταβολών. Η οφειλέτρια ζητούσε με την αίτησή της να ρυθμιστούν με μηδενικές καταβολές οι ληξιπρόθεσμες οφειλές της προς τις τράπεζες, ύψους 22.415,27 ευρώ, καθώς ως άνεργη και μη διαθέτοντας εισόδημα αυτή και η ο σύζυγός της, έχουν περιέλθει σε αδυναμία πληρωμής των οφειλών της αυτών. Το Δικαστήριο αποφάσισε την τήρηση των μηδενικών καταβολών για ένα έτος, ενώ στη συνέχεια θα γίνει εκ νέου επαναπροσδιορισμός των μηνιαίων καταβολών, λαμβάνοντας υπόψη το ενδεχόμενο να βελτιωθούν τα οικονομικά της αιτούμενης και του συζύγου της (Ειρ. Βόλου 927/2018).

Ωστόσο, ένα έτος μετά, η αιτούμενη είναι 60 ετών, παραμένει άνεργη και καλύπτει τα έξοδα διαβίωσης του νοικοκυριού από την σύνταξη του συζύγου της, η οποία ανέρχεται σε 500 ευρώ τον μήνα. Προκειμένου να αποτραπεί η πλήρης εξαθλίωση της αιτούσας, το Δικαστήριο αποφάσισε να προσδιοριστούν εκ νέου μηδενικές καταβολές, καθώς δεν υπήρχε δυνατότητα κάλυψης των βιοτικών της αναγκών. Παράλληλα, το Δικαστήριο θεωρεί, λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα που αναφέρθηκαν, ότι το εισόδημα της αιτούμενης δεν πρόκειται να βελτιωθεί.⁵

⁵ Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το Δικαστήριο συντάσσεται με την άποψη ότι σε περίπτωση που θα πρέπει να αποφασιστούν μηδενικές καταβολές, εξαιτίας εξαιρετικών περιστάσεων, για τις οποίες δεν αναμένεται να υπάρξει βελτίωση, το χρονικό διάστημα για το οποίο θα ισχύουν μηδενικές καταβολές έχει διάρκεια έως και τρία έτη.

Πέρα από την ρύθμιση των οφειλών της αιτούσας με μηδενικές καταβολές, θα πρέπει να υπάρξει εξαίρεση από την εκποίηση αγροτεμαχίου το οποίο έχει εμβαδό 12.926 τ.μ. και βρίσκεται στην κτηματική περιφέρεια του δημοτικού διαμερίσματος Κιλελέρ. Από το εν λόγω αγροτεμάχιο η αιτούσα εισπράττει μίσθωμα 300 ευρώ ετησίως και αυτό αποτελεί και το μοναδικό εισόδημα που διαθέτει για την κάλυψη της μηνιαίας διάσωσης της κύριας κατοικίας της, στο ποσοστό που της αναλογεί (Ειρ. Βόλου 927/2018).

4.8 Απόφαση 137/2017 - Ειρ. Μαραθώνος - Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων

Στην συγκεκριμένη περίπτωση που εξετάζεται, το Ειρηνοδικείο Μαραθώνα, εξετάζει την αίτηση ρύθμισης οφειλών που έκανε ζευγάρι μισθωτών και κατόπιν κοινής αποφάσεων, ο σύζυγος από οφειλή 297.000 ευρώ, θα καταβάλλει 19.800 ευρώ, ενώ η σύζυγος από αρχική οφειλή ύψους 244.108 ευρώ, αναμένεται να καταβάλλει 138.600 ευρώ, ενώ παράλληλα διασώζονται και άλλα περιουσιακά στοιχεία πέρα από την κύρια κατοικία τους.

Πιο αναλυτικά, ο αιτών κατά τον χρόνο συζήτησης της αίτησης ήταν 47 ετών, έγγαμος με την γυναίκα που υποβάλλει και αυτή την αίτηση, ηλικίας 40 ετών και έχουν τρία ανήλικα παιδιά. Ο αιτών υπηρετεί στο Λιμενικό Σώμα, έχοντας τον βαθμό του Αρχικελευστή και λάμβανε την περίοδο προς της κρίσης 2.200 ευρώ τον μήνα, ενώ κατά την περίοδο εξέτασης της αίτησης, ο μισθός, έπειτα από διαρκείς περικοπές ανέρχεται πλέον σε 1.221,35 ευρώ, ενώ από το ποσό αυτό παρακρατούνται 53,63 ευρώ υπέρ του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, όπως έχει αποφασιστεί με διαταγή δικαστηρίου από το 2013. Όσον αφορά την αιτούσα, αυτή εργάζεται ως ιδιωτική υπάλληλος σε φαρμακευτική βιομηχανία, έχοντας μέσο μηνιαίο μισθό 1.567,83 ευρώ, την περίοδο προς της κρίσης, ο οποίος έχει ανέλθει σήμερα, έπειτα από τις διάφορες περικοπές σε 1.064 ευρώ. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος του μισθού της αιτούσας κατευθύνεται στην αποπληρωμή των δανειακών υποχρεώσεων.

Εξετάζοντας τα οικονομικά στοιχεία του αιτούντος και της αιτούσας, προκύπτει ότι μετά το 2010, τα οικονομικά τους χειροτέρεψαν, με αποτέλεσμα να μην είναι πλέον σε θέση να καλύψουν τις υψηλές δανειακές τους ανάγκες. Η μείωση του εισοδήματος αυτού οφείλεται στην μείωση του μισθού των αιτούντων, όπως έχει ήδη αναφερθεί, στην μείωση των υπερωριών που έκανε στην εργασία της η αιτούσα, καθώς επίσης και στη μείωση του επιδόματος τρίτεκνης μητέρας που εισέπραττε. Σχετικά με τις δανειακές τους υποχρεώσεις οι αιτούντες είχαν οφειλή που ανέρχονταν σε 184.882,10 ευρώ για στεγαστικό δάνειο, επιπλέον οφειλή για στεγαστικό δάνειο ύψους 54.021,16, όπου και στις δύο περιπτώσεις υπόχρεη ήταν η αιτούσα ως πρωτοφειλέτης, ενώ ο αιτών ήταν εγγυητής, με τις οφειλές αυτές να είναι εμπραγμάτως ασφαλισμένες. Επίσης, η αιτούσα είχε οφειλή από πιστωτική κάρτα 5.205,63 ευρώ, ενώ ο αιτών είχε οφειλές από πιστωτική κάρτα 4.903,77 ευρώ, από καταναλωτικό δάνειο 794,78 ευρώ, από άλλο καταναλωτικό δάνειο ύψους 9.717,20, από άλλο καταναλωτικό δάνειο 6.521,92 ευρώ. Επιπροσθέτως, υπήρχαν οφειλές προς άλλες τράπεζες από καταναλωτικά προϊόντα, ύψους 25.851,46, καθώς επίσης και δάνειο προς το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, ύψους 13.713, 65ευρώ.

Όσον αφορά τα περιουσιακά στοιχεία που είχαν στην κατοχή τους ο αιτών και η αιτούσα, αυτά ήταν τα ακόλουθα:

- Η αιτούσα διέθετε την πλήρη και αποκλειστική κυριότητα κατοικίας επιφανείας ισογείου 100 τ.μ. και επιφανείας υπογείου 100 τ.μ., η οποία βρίσκεται στον Μαραθώνα Αττικής και έχει αντικειμενική αξία 153.168,74, ενώ χρησιμεύει ως κύρια κατοικία της οικογένειας
- Η αιτούσα διαθέτει την κυριότητα κατά ποσοστό ΛΑ επί ενός ημιυπόγειου καταστήματος επιφάνειας 24τ.μ. που βρίσκεται στην Αθήνα και έχει αντικειμενική αξία 16.565,80 ευρώ.
- Ο αιτών έχει στην ιδιοκτησία του, ποσοστό 18,75% εξ αδιαιρέτου από μια παλιά οικία εμβαδού 80τ.μ. που βρίσκεται στον Δήμο Κροκέων Λακωνίας και έχει αντικειμενική αξία ύψους 5.198,15 ευρώ.
- Ο αιτών έχει στην κατοχή του ένα αυτοκίνητο με έτος πρώτης κυκλοφορίας το 2010 και αξία 4.000 ευρώ.

Το Δικαστήριο εκτιμά, ότι η εκποίηση των περιουσιακών στοιχείων αυτών δεν πρόκειται να καταφέρει να συγκεντρώσει συμφέρον τίμημα, καθώς αποτελούν ποσοστά συνιδιοκτησίας και τα έξοδα της εκποίησης είναι ιδιαίτερα μεγάλα. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι τράπεζες είχαν τη δυνατότητα ή θα έπρεπε να έχουν τη δυνατότητα να προβαίνουν σε έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη, τόσο με την χρήση των πληροφοριακών συστημάτων, όσο και από την αναζήτηση στοιχείων από τον ίδιο τον υποψήφιο πελάτη, το στοιχείο του δόλου δεν αποδεικνύεται. Συνεπώς, συντρέχουν οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την υπαγωγή των αιτούντων στις διατάξεις του Ν. 3869/2010.

Προκειμένου να γίνει η ρύθμιση των χρεών τους, θα πρέπει να καταβάλλουν απευθείας στις πιστώτριες τράπεζες επί μια πενταετία ένα ποσό, με την πρώτη καταβολή να γίνεται μέσα στο πρώτο τριήμερο του επόμενου μήνα, από τη στιγμή που δημοσιεύεται η απόφαση. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με το άρθρο 8, παρ. 2 του Ν. 3869/2010, το ποσό που μπορεί να διατεθεί για την εξυπηρέτηση των δανειακών υποχρεώσεων, με βάση και τις ανάγκες διαβίωσης και την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο αιτών και ο αιτούσα, ανέρχεται σε 600 ευρώ το μήνα. Η μόνιμη κατοικία των αιτούντων, θεωρείται ουσιαστικά ως το μόνο περιουσιακό στοιχείο, καθώς τα άλλα όπως αναφέρθηκε θεωρούνται χαμηλής αξίας. Ωστόσο, προκειμένου να διασωθεί η κύρια κατοικία των αιτούντων, θα πρέπει να καταβάλλουν το 80% της αντικειμενική αξίας, η οποία στην περίπτωση που εξετάζεται ανέρχεται σε 122.534,99 ευρώ. Για το ποσό αυτό θα πρέπει να προσδιοριστούν μηνιαίες καταβολές, διάρκειας 20 (240 μήνες) ετών και συνολικού κεφαλαίου 122.534,99 ευρώ.⁶

Από την εξέταση των δεδομένων που αναφέρθηκαν προηγουμένως, το Δικαστήριο αποφάσισε να ρυθμίσει τα χρέη των αιτούντων, οι οποίοι θα πρέπει να καταβάλλουν μηνιαίες καταβολές, για μια πενταετία, καταβάλλοντας 600 ευρώ τον μήνα. Παράλληλα, αποφασίστηκε η εξαίρεση της εκποίησης της κύριας κατοικίας τους που όπως παρατέθηκε παραπάνω βρίσκεται στον Μαραθώνα, ωστόσο για να επέλθει διάσωση της οικίας προσδιορίστηκε η καταβολή του ποσού 122.534,99 ευρώ, το οποίο θα πρέπει να καταβληθεί σε χρονικό διάστημα 20 ετών, με μηνιαία δόση 510,56 ευρώ.

⁶ Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να υπάρχει μηνιαία επιβάρυνση ύψους 510,56 ευρώ προκειμένου να γίνει αποπληρωμή

Ουσιαστικά, από την ανάλυση της παρούσας απόφασης, διαπιστώνεται ότι παρά το γεγονός ότι δεν φαίνεται να υπήρχε δόλος από τις αποφάσεις και ενέργειες των αιτούντων, τα συγκεκριμένα άτομα, δανείστηκαν τεράστια ποσά, μη λαμβάνοντας υπόψη ότι δεν θα μπορούσαν να τα αποπληρώσουν, εφόσον άλλαζε η κατάσταση που επικρατούσε πριν.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας, διαπιστώνεται ότι η Ελλάδα επλήγη σε πολύ μεγάλο βαθμό από την οικονομική κρίση, γεγονός που είχε επίδραση σε όλους τους τομείς της οικονομίας και της κοινωνίας. Τα εισοδήματα των κατοίκων περιορίστηκαν, είτε εξαιτίας απώλειας της εργασίας, είτε εξαιτίας μείωσης του μισθού που λάμβαναν. Απόρροια της δυσμενούς αυτής κατάστασης ήταν η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τα οποία είχαν λάβει οι δανειολήπτες την περίοδο πριν την κρίση, κυρίως για στεγαστικούς λόγους, τα οποία ήταν και ενυπόθηκα, αλλά και για άλλους λόγους, όπως είναι για παράδειγμα τα καταναλωτικά δάνεια και οι πιστωτικές κάρτες.

Ο νομοθέτης στην Ελλάδα, προχώρησε το 2010 σε μια αρκετά καινοτόμο προσέγγιση του ζητήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων, σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης. Ειδικότερα, έδωσε την δυνατότητα προστασίας της πρώτης κατοικίας των οφειλετών, καθώς και τη δυνατότητα ρύθμισης της οφειλής αλλά και μερικής ή ακόμα και ολικής διαγραφής, όταν συντρέχουν οι αντίστοιχοι λόγοι. Πιο αναλυτικά, διαπιστώσαμε στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, ο οφειλέτης έχει τη δυνατότητα υπαγωγής στις διατάξεις του Ν. 3869/2010, εφόσον βρίσκεται σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής των οφειλών του, συνήθως εξαιτίας της απώλειας εργασίας ή του περιορισμού διαθέσιμου εισοδήματος.

Ο νόμος αυτός μπορεί και καλύπτει ένα πολύ μεγάλο εύρος περιπτώσεων των οφειλετών, ενώ μέσω των δικλείδων που έχει δίνει την δυνατότητα αποτροπής κατάθεσης αίτησης από κάποιον που έχει οδηγηθεί με δόλο στην υπερχρέωση, έτσι ώστε να αποκομίσει οφέλη. Παράλληλα, όπως είδαμε αναλυτικά, μέσω της εφαρμογής των διατάξεων που προστατεύουν τον οφειλέτη, ουσιαστικά δίνεται η δυνατότητα στα άτομα που υπάγονται στις διατάξεις του νόμου, να ξεκινήσουν μια νέα ζωή, όπου θα μπορούν να καλύπτουν επαρκώς τις ανάγκες διαβίωσής τους με αξιοπρέπεια, ενώ παράλληλα θα αποπληρώνουν στα μέτρα του εφικτού τις δανειακές τους ανάγκες, χωρίς να υπάρχει πίεση για κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων, είτε αυτά είναι κινητά, είτε είναι ακίνητα. Από την άλλη οι τράπεζες, έχοντας ρυθμίσει τις δανειακές υποχρεώσεις,

γνωρίζουν και τα έσοδα που αναμένεται να έχουν και περιορίζονται οι επισφάλειες, όπως επίσης και το διαχειριστικό κόστος που θα απαιτούνται για την είσπραξη αυτών.

Μέσα από τα παραδείγματα της νομολογίας που εξετάστηκαν, προέκυψαν διαφορετικές περιπτώσεις οφειλετών, οι οποίοι κατάφεραν και πέτυχαν ρύθμιση των οφειλών τους, αποπληρώνοντας μέρος αυτών, ενώ συνάμα κατάφεραν και πέτυχαν την εξαίρεση της κύριας κατοικίας τους από την εκποίηση. Όπως προκύπτει από τα ποσά που αποφάσισε να καταβάλλουν οι δανειολήπτες το Δικαστήριο, τους δίνεται η δυνατότητα να ζήσουν αξιοπρεπώς, ενώ δεν επηρεάζονται τα έξοδα διαβίωσής τους. Ωστόσο, η προσφυγή στις διατάξεις του νόμου ενείχε και μερικούς κινδύνους, καθώς ορισμένοι συστηματικοί κακοπληρωτές κατάφεραν και καρπώθηκαν οφέλη με διάφορους τρόπους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Acemoglu, D., 2009. *Introduction to Modern Economic Growth*. New Jersey : Princeton University Press .
- Christodoulakis , N., 2015. *Greek Endgame: From Austerity to Growth or Grexit*. London: Rowman & Littlefield.
- European Central Bank-Eurosystem , 2016. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>
[Πρόσβαση 1 June 2018].
- Herrmann , B. & Kritikos , S. A., 2013. Growing out of the crisis: hidden assets to Greece's transition to an innovation economy. *IZA Journal of European Labor Studies* , p. 14.
- IMF, 2010. Staff Report on Request for Stand - By Agreement. *IMF Country Report 10/110*, May .
- Kazakos , P., 2011. Stabilization and reform in a statist regime 1974-2011. Στο: P. Liargovas , επιμ. *Greece, Economics, political and social issues*. New York: Nova science publishers.
- Βενιέρης, Ι. & Κατσάς, Θ., 2013. *Εφαρμογή του Ν. 3869/2010 για τα Υπερχρεωμένα Φυσικά Πρόσωπα - 2η έκδοση*. Αθήνα : Νομική Βιβλιοθήκη.
- Βενιέρης, Ι. & Κατσάς, Θ., 2016. *Εφαρμογή του Ν.3869/2010 Για τα Υπερχρεωμένα Φυσικά Πρόσωπα*. Αθήνα : Νομική Βιβλιοθήκη.
- Βουλή των Ελλήνων , 2010. *Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου "Πρόγραμμα διευκόλυνσης για ενήμερους δανειολήπτες και τροποποιήσεις στο ν.3869/2010"*. Αθήνα: Βουλή των Ελλήνων .
- Γαλανοπούλου-Μητροπούλου , Α., 2014. *Υπερχρεωμένα νοικοκυριά-Νομική αντιμετώπιση*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη : Εκδόσεις Σάκκουλα.
- ΕιρΑθ 456/2019. *Υπερχρεωμένα νοικοκυριά-Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων-Τράπεζα Πληροφοριών «ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ» Διαθέσιμο στο:*
http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomologia/EirAth456_2019.htm [01/04/2019].
- Ειρ Αθ. 1136/2012. *Υπερχρεωμένα νοικοκυριά-Διαγραφή χρεών ύψους 210.000 ευρώ*. Διαθέσιμο στο: <http://www.daneioliptes.com/web/wp-content/uploads/2014/05/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE-%CF%87%CF%81%CE%B5%CF%8E%CE%BD-%CF%8D%CF%88%CE%BF%CF%85%CF%82-210.916-%CE%95%CF%85%CF%81%CF%8E-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF-%CE%95%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%91%CE%B8%CE%B7%CE%BD%CF%8E%CE%BD9326.pdf> [01/04/2019].
- ΕιρΒόλου 927/2018. *Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων - Ορισμός μηδενικών καταβολών*. Διαθέσιμο στο:
http://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomologia/eir_bolou_927_2018.htm [01/04/2019].

- ΕιρΚαλαμάτας 771/2016. *Υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα - Μηνιαίες καταβολές - Εξαίρεση οικοπέδου όπου πρόκειται να ανεγερθεί η κύρια κατοικία αιτούντος*. Διαθέσιμο στο: http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomologia/eirk69_2013.htm [01/04/2019].
- Ειρ Καλλιθέας 112/2017. *Υπερχρεωμένα νοικοκυριά-Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων -Αίτηση υπαγωγής σε ρύθμιση-Αδυναμία πληρωμών-Καλόπιστος οφειλέτης-Μηνιαίες καταβολές-Εξαίρεση κύριας κατοικίας-Τράπεζα Πληροφοριών «ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ»* Διαθέσιμο στο: <http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomologia/eirkallitheas%20112.htm> [01/04/2019].
- Ειρ Μαραθώνος. 137/2017. *Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων*. Διαθέσιμο στο: <http://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomologia/eirmar137.htm> [01/04/2019].
- Ιωάννου , Δ., 2015. *Ανατέμνοντας την κρίση*. Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση .
- Καζάκος , Π., 2010. *Από τον Ατελή εκσυγχρονισμό στην κρίση-Μεταρρυθμίσεις, χρέη και αδράνειες στην Ελλάδα 1993-2010*. Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκης .
- Καζάκος, Π., Λιαργκόβας, Π. & Ρεπούσης, Σ., 2016. *Το δημόσιο χρέος της Ελλάδας*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση .
- Κότιος , Α., 2011. Η Ελλάδα, η ΟΝΕ και η κρίση. *Σειρά Ερευνητικών Εργαστηρίων, 17 (1) Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας* , pp. 1-20.
- Κοτσίρης, Λ., 2017. *Πτωχευτικό Δίκαιο*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη : Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Κρητικός, Α. Γ., 2016. *Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων-Ερμηνεία κατ' άρθρο-Δ' έκδοση*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη : Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Ξαφά , Μ., 2014. *Η διαχείριση της κρίσης του δημοσίου χρέους: μαθήματα από την αναδιάρθρωση του Ελληνικού χρέους το 2012*. Αθήνα : Εκδόσεις Κέρκυρα Α.Ε.-Economia Publishing .
- Ξαφά , Μ., 2017. *Δημόσιο Χρέος*. Αθήνα : Εκδόσεις Παπαδόπουλος .
- Παλαιολόγος , Γ., 2014. *Ο 13ος άθλος του Ηρακλή*. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας .
- Παπαδογιάννης , Γ., 2015. *Από το μεγάλο πάρτι στη χρεοκοπία 1980-2015: Δημαγωγία και μοιραίες επιλογές*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδόπουλος .
- Παπακωνσταντίνου , Γ., 2016. *Game Over: Η αλήθεια για την κρίση*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδόπουλος.
- Περάκης, Ε. Ε., 2012. *Πτωχευτικό Δίκαιο - Δεύτερη Έκδοση*. Αθήνα : Νομική Βιβλιοθήκη.
- Ποταμίτης, Σ., 2013. *Εναρμόνιση της απαλλαγής από τα χρέη. Η Ομάδα Εργασίας του Δεύτερου Ευρωπαϊκού Συνεδρίου για την Πτώχευση και την Αναδιοργάνωση*. Αθήνα: ΔΕΕ.
- Ρούσσο, Κ., 2010. *Υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα-δομή και λειτουργία Ν. 3869/2010*. *ΕφΑΔ* , p. 1287.
- Σημίτης , Κ. Γ., 2012. *Ο εκτροχιασμός*. Αθήνα: Εκδόσεις Πόλις .
- Σιβατανίδης, Α., 2011. *Ερμηνευτικά ζητήματα αναφορικά με το Ν. 3869/2010 τόμος 59, τεύχος 3. Νομικό Βήμα* , Μάρτιος .

Σπυράκος, Δ., 2008. Ρύθμιση χρεών και πτωχευτική διαδικασία ιδιωτών. *Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο*, Ιούνιος-Ιούλιος-Αύγουστος .

Σπυριδάκης, Ι. & Γεωργιακάκη, Ε., 2011. *Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων*. σ.1.:Ν. 3869/2010.

Σταθόπουλος, Μ., 2011. Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων (Ν.3869/2010). *Χρη. Δικ.*, Φεβρουάριος .

Τράπεζα της Ελλάδος - Ευρωσύστημα, 2018. *Έκθεση για τους Επιχειρησιακούς Στόχους Μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων*. Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος-Ευρωσύστημα .

Τράπεζα της Ελλάδος, 2014. *Το Χρονικό της Μεγάλης Κρίσης*. Αθήνα: Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης της Τράπεζας της Ελλάδος .

Τράπεζα της Ελλάδος, 2016. *Επισκοπήση του Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος*. Αθήνα : Τράπεζα της Ελλάδος .

Τσακλόγλου, Π. και συν., 2017. *Χάρτης Εξόδου από την Κρίση - Ένα νέο παραγωγικό μοντέλο για την Ελλάδα*. 2η Έκδοση επιμ. Αθήνα : διαΝΕΟσις-Οργανισμός Έρευνας & Ανάλυσης.

Χριστοδούλου, Σ., 2011. *Η ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων σύμφωνα με τον Ν. 3869/2010- Ερμηνευτική προσέγγιση*. Αθήνα : Διοικητικό Επιμελητήριο-Όμιλος Διοικητικών Επιστημόνων .

Ψυχομάνης, Σ., 2014. *Ρύθμιση Οφειλών Υπερχρεωμένων Φυσικών Προσώπων (Μη εμπόρων) (Μετά και το νόμο 4161/2013)*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη : Εκδόσεις Σάκκουλα.

Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΝΟΜΟΣ